

Uredništvo: upravni Ljubljana, Koprivarska 6. Telefon 4001-4004

Mesečna naročnina 18 Kr, za ino- zemstvo 31-50 lit.

Cet. rač. Ljubljana 10.450 za naročnino in 10.349 za inserate

SLOVENEV

NOVEMBER 1943

18

CETRTEK

Fortdauer der erbitterten Abwehrschlacht an der Ostfront

Bei Saporoschje die Bolschewisten von Dnjepr-Insel geworfen Erneute Sowjetangriffe bei Dnjepropetrowsk, Kriwoi Rog und Gomel abgeschlagen — Dritter Tag der Schlacht von Smolensk für die Sowjets erfolglos — Kaukasische Freiwillige zeichneten sich bei Perekop aus — Verluste der norwegischen Zivilbevölkerung bei USA-Terrorangriff

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 17. XI. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Nordöstlich Kertsch wurde im Gegenangriff eine Einbruchsstelle bereinigt. Feindliche Vorstöße gegen die neu gewonnene Stellung scheiterten.

Bei Saporoschje warfen unsere Truppen den Feind von einer Dnjepr-Insel und brachten zahlreiche Gefangene und Waffen als Beute ein. Südwestlich Dnjepropetrowsk und nördlich Kriwoi Rog wurden erneute Angriffe der Sowjets bis auf einzelne in zwischen abgeregelt Einbrüche abgeschlagen. Teile einer Panzerdivision vernichteten oder erbeuteten dort bei einem erfolgreichen Vorstoß 25 Panzer und 12 Geschütze.

Im Kampfraum von Schitomir machen die eigenen Gegenangriffe gute Fortschritte. Der Feind wurde trotz zähen Widerstandes in mehreren Abschnitten geworfen.

Weiter nördlich sind im Raum von Korosten schwere Kämpfe im Gange.

Beiderseits Gomel wiederholten die Sowjets ihre starken Durchbruchangriffe. Während um eine Einbruchsstelle südwestlich Gomel noch heftig gekämpft wird, sind die übrigen Angriffe stellenweise in erbitterten Nahkämpfen abgewiesen worden. Westlich Smolensk brachte auch der dritte Tag der grossen

Abwehrschlacht dem Feind keine Erfolge. Die mit überlegenen Kräften anrennenden Sowjets wurden in blutigen Kämpfen abgeschlagen, eingebrochene feindliche Abteilungen im sofortigen Gegenangriff wieder zurückgeworfen.

Nordwestlich Smolensk und im Raum von Newel hielt der starke Druck des Feindes gegen unsere Stellungen an.

Bei den harten Abwehrkämpfen an der Enge von Perekop zeichneten sich zwei kaukasische Freiwilligen-Bataillone besonders aus.

In Süditalien verlief der Tag bis auf einen erfolglosen örtlichen Angriff indischer Truppen im Ostabschnitt der Front im allgemeinen ruhig.

In der Ägäis verlor der Feind gestern neun Flugzeuge, davon sechs bei einem erfolglosen Angriff gegen ein eigenes Geleitz.

Nordamerikanische Bomberverbände führten am vergangenen Tage Angriffe gegen norwegisches Gebiet, durch die erhebliche Verluste unter der Zivilbevölkerung entstanden. Bei diesen Angriffen und bei einigen Einfällen nach Frankreich brachten Luftverteidigungskräfte 13 feindliche Flugzeuge, darunter mehrere viermotorige Bomber, zum Absturz.

Britische Störflugzeuge warfen in den gestrigen Abendstunden einige Bomben auf Westdeutschland.

Potopitev dveh podmornic v Egejskem morju

Berlin, 16. nov. DNB. Današnje vojno poročilo ponovno poroča o potopitvi neke sovražne podmornice, potem ko je bila že večer objavljena slična potopitev.

Včeraj objavljena potopitev je bila izvedena v vodovju Speradu, v južnem delu Egejskega morja ter se moramo za njo zahvaliti odločnemu posgu poveljnika nekega lovca na podmornice, ki je po morski površini plovčco podmornico v nastopajočem mraku še pravočasno opazil. Svetlobi takoj izstreljenih svetilnih granat se je izsledena ladja sicer skušala umakniti s potopitvijo. Toda kmalu po tem posrečenem begu so bile nad mestom potopitve vržene prve globinske bombe, ki so bile tako dobro merjene, da so prisilile podmornico k takojšnjemu dvigu. Površina podmornice se ni bila popolnoma prebita, ko so se že usipale na njo prve salve iz vsega orožja v največji pripravljenosti čakajočega podmorniškega lovca. Vendar se je posrečilo topničarjem že težko poškodovane podmornice, da so prišli k svojem topu. Topniški dvojni, ki se je sedaj razvil in ki je zahteval žrtve tudi med posadko nemškega podmorniškega

lovca, je zaključil njegov poveljnik z odločno izvedenim sunkom v podmornico. Ta se je takoj močno stresla, še po nekaj trenutkih obrnila in se nato hitro potopila. Od posadke se je lahko rešil samo en članik ter 13 mož, ki so bili večinoma težko ranjeni. Nemški podmorniški lovec jih je vzel na krov ter pripeljal kot ujetnike v svoje oporišče.

V drugem primeru so napadle nemške zaščitne obalne edince dve podmornici, ki sta pluli v srednjem Egejskem morju. Eni izmed podmornic je kljub več topniškim zadetkom uspelo, da se je rešila nadaljnjemu obstreljevanju s potopitvijo, dočim se druga podmornica zaradi z dobrimi zadetki dobljenih poškodb ni več mogla spuštiti pod vodo. Čeprav se je sovražna posadka borila z vso zagrizenostjo, je bilo vedno bolj očitno, da ne bo mogla preprečiti uničenja svoje ladje. Medtem se je pričela ladja polagoma potapljati in se je končno nenadoma potopila. Razen enega moža, čigar mrtvo truplo je bilo kasneje najdeno in ki je najbrže pripadal posadki podmorničnega topa se je ladja potopila z vso posadko.

»1943 ni 1918!«

Ženeva, 17. nov. DNB. »Splača se razbiti v Angliji toliko razširjene iluzije«, piše Scrutator v listu »Sunday Times«. »Mnogi ljudje govorijo, kakor da bi se dalo primerjati letošnji november z novembrom l. 1918. Ali se nahaja Nemčija danes zares tam, kjer je bila v jeseni leta 1918? V enem pogledu gotovo ne. Kajti v oktobru l. 1918 so se v Nemčiji že pojavljali prvi ponudniški premirja. Ravno v nasprotju s tem pa imamo letos neuklonljiv Hitlerjev govor dne 8. novembra. Nikjer ne vidimo kake nemške

bele zastave.«

Toda tudi v drugih pogledih ni možna primerjava, nadaljuje Scrutator. Nemski vojski ne manjkajo rezerve ko pred 25. leti. Tudi sovjetski napadi niso v tem uspehi. Ko je Badoglio dne 3. septembra kapituliral, so nemške čete zavzele na bojišču mesto Italijanov. Nikakega dvoma tudi ni, da ima Nemčija še velike sile v Franciji, Nizozemski in na Balkanu ter da bo n. pr. sleherni angloameriški poskus izkrcanja na obalah ene teh treh držav naletel na najostrejši odpor.

»Libanon sliči Indiji«

Bangkok, 16. nov. DNB. Način, kako postopajo Angleži in degalleovci v libanonski krizi, zasledujejo povsod na svetu z veliko pozornostjo, piše po poročilih iz Novega Delhija kongresni časopis »Hindustan Times«. »Francoski odbor je zagrešil tobesedno prelomci dane obljube, ki jo je dal libanonskemu narodu.« izjavlja list. »Zaradi posebnih razlogov Anglije o zaupništvu v tujih deželah moramo sprejeti s pridržkom poročilo o nastopu britanskega ministra v Beirutu in zanimanje nekaterih članov angleškega parlamenta za nastalo krizo. Če naj bo atlantska karta uporabljena v Libanonu, zakaj je ne uporabijo tudi v Alžiru ali Tunisu? Libanonski primer v mnogem sliči Indiji ter je deloma tudi podoben palestinskemu vprašanju.«

Gloucesterski vojvoda imenovan za general. guvernerja

Stockholm, 16. nov. DNB. Neko poročilo iz Camberre javlja, da je avstralski ministrski predsednik Curtin objavil vest o imenovanju Gloucesterskega vojvode za generalnega guvernerja Avstralije.

To imenovanje tretjega sina kralja Jurija V. smatranje poučeni krogi za poli-

Nadaljevanje ogorčene obrambne bitke na vzhodnem bojišču

Boljševiki vrženi pri Zaporozju z Dnjeprovega otoka — Ponovni napadi Sovjetov pri Dnjepropetrovsku, Krivem Rogu in Gomelu odbiti — Tretji dan smolenske bitke brez uspeha za Sovjete Kavkaški prostovoljci so se odlikovali pri Perekopu — Izgube norveškega civilnega prebivalstva pri amer. terorističnem napadu

Führerjev glavni stan, 17. novembra DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Severovzhodno od Kerča je bilo s protinapadom očiščeno področje nekega sovražnega vdora. Sovražni sunki proti novopridobljenim postojankam so se izjalovili.

Pri Zaporozju so vrgle naše čete sovražnika z nekega Dnjeprovega otoka; privlede so številne ujetnike ter zaplenile orožje. Južnozahodno od Dnjepropetrovska in severno od Krivega Roga so bili razen nekaterih med tem zajetih vdorov, odbiti ponovni napadi Sovjetov. Deli neke oklepne divizije so tamkaj uničili ali zaplenili pri nekem uspešnem sunku 25 oklepnikov in 12 topov.

Na bojišču pri Zitomiru dobro napredujejo lastni protinapadi. Sovražnik je bil kljub žilavemu odporu na mnogih odsekih vržen nazaj.

Dalje proti severu se bijejo težki boji v okolici Korostena.

Na obeh straneh Gomela so Sovjeti ponovili svoje močne prodorne napade. Dočim se trajajo silni boji okrog nekega vdornega prostora južozahodno od Gomela, so bili ostali napadi delno v ogorčenih bojih iz bližine zavrnjeni. Zahodno od Smolenska tudi tretji dan velike obrambne bitke ni prinesel

sovražniku nikakih uspehov. Z nadmočnimi silami napadajoči Sovjeti so bili odbiti v krvavih bojih, sovražni oddelki, ki se jim je posrečilo vdreti, pa so bili s takojšnjim protinapadom vrženi nazaj.

Severnozapadno od Smolenska in na področju pri Nevelu se je nadaljeval močan sovražnikov pritisk na naše postojanke.

Pri težkih obrambnih bojih na Perekopski ožini sta se posebno odlikovala dva kavkaška prostovoljska bataljona.

Razen brezuspešnega krajevnega napada indijskih čet na vzhodnem odseku bojišča je večerajšnji dan v južni Italiji v splošnem potekel mirno.

Na Egejskem morju je izgubil sovražnik večeraj 9 letal, 6 izmed njih pri nekem brezuspešnem napadu na našo ladijsko spremiljavo.

Severnoameriške bombniške jate so večeraj napadle norveško ozemlje, zaradi česar so nastale med civilnim prebivalstvom številne izgube. Pri teh napadih in pa pri nekaterih poletih nad Francijo so sestrelile sile protiletalske obrambe 13 sovražnih letal, med njimi več štirimotornih bombnikov.

Britanska motilna letala so vrgla v večerajšnjih večernih urah nekaj bomb nad zapadno Nemčijo.

Zasedanje prve zakonodajne skupščine fašistične republikanske stranke

Milan, DNB. Prva narodna skupščina republikanske fašistične stranke je pod predsedstvom strankinega tajnika Pavolinija in ob udeležbi vseh pokrajinskih vodij fašistične stranke sprejela na svoji seji dne 14. novembra proglaš in v splošnih smernicah strujen program organizacije stranke, ki naj tvori temelj bodoče republikanske ustave. V programu se izpoveduje odločnost stranke nadaljevati vojno do končne zmage ob strani Nemčije in Japonske ter zahteva hitro vzpostavitev vojske in eksemplarično kaznovanje vseh tistih, ki so krivi izdajstva. Program organizacije stranke pa se deli na tri dele:

1. Zakonodajne in notranje zadeve.
2. Zunanja politika.
3. Socialna politika.

V prvem delu se zahteva sklicanje zakonodajne skupščine, ki naj odstrani monarhijo in obenem končno določi sestavo skupščine. Ta naj proglaš socialno republiko in imenuje državnega poglavarja. Nova republikanska ustava naj zagotovi meščanu, vojaku, delavcu in davkoplačevalcu pravice na nadzorstvo in kritiko javne uprave. Zahteva se nov mešan volilni sistem za skupščinske poslance in za upravo, ki naj bodo deloma imenovani, deloma izvoljeni. Vera republike je rimsko-katoliška. Ostale vere bodo spoštovane. Pripadniki židovske rase so tujei. Med vojno se smatra žide za pripadnike sovražnega naroda.

V drugem delu se zahteva osvoboditev domovine od tuje zasedbe in zagotovitev prehrane 45 milijonskega naroda. Tretji, socialno politični del programa proglašajo delo za temelj republike. Država jamči zasebne lastnine, ki se pa ne sme izrabiti v izkoriščanje. Javne naprave in vojne industrije mora upravljati država s poldržavnimi uradi. V vseh industrijskih uradih morajo sodelovati delavci za pravične plače in pravično razdelitev dobička. V poljedelstvu naj bo za-

sebna inicijativa lastnika ob pomanjkljivem gospodarstvu omejena. V takšnem primeru se posest razlasti in razdeli. Svobodni poklici imajo pravico na svoboden razvoj, če izpolnjujejo državne obveznosti. Program zahteva tudi ustanovitev narodne ustanove »Hiša narodac. Sleherni ima pravico na svojo hišo, ki naj bo njegova privatna last. Sleherni delavec ima pravico na svobodne volitve v strokovnih organizacijah. Velike socialne ustanove fašističnega režima ostanejo nedotaknjene. Zahteva se revizija delavskih in nameščenskih mezd. Za črno borzo in špekulacije je določena smrtna kazen. Ta program bodi uvod v zakonodajno skupščino. Geslo pa bodi: boriti se in delati za osvoboditev Italije od anglo-saksonske plutokratske invazije.

Poslanica Duceju

Milan, DNB. Prva narodna skupščina republikansko-fašistične stranke je soglasno sprejela sledečo poslanico Duceju:

»Ob priliki objave strankinega programa pozdravlja fašistično-republikanska stranka v Vas, Duce, moža, ki edini utegne s tem, da že drugič združi vse energije Italije, rešiti domovino. V smeli osvoboditvi Vaše osebnosti smo ugledali znak Previdnosti za bodočo osvoboditev Italije! V Vašem mišljenju in v Vašem 20 letnem delu, ki je zgodovinske dalekosežnosti za Italijo in svet, vidimo mi danes gotove, aktualne smernice za socialni vzpon italijanskega naroda in to v trenutku, ko zamožemo pomesti skupno z monarhijo vse temne sile reakcije in kompromisarstva, ki so z njo združene. Pod Vašim vodstvom bomo mi jutri zopet privlekli Italijo z žrtvami in borbo do njene časti, njene neodvisnosti in njene vzpona.

»Evropa ne more izgubiti svoje borbe«

Govor slovaškega notranjega ministra

Bratislava, 16. nov. DNB. Namestnik ministrskega predsednika, notranji minister Mach je govoril v nedeljo pri odprtju neke nove ceste v Rosluciju v južni srednji Slovaški ter je pri tem pokazal na vse dosedanje obnovitveno delo, zaradi katerega nihče več ne dvomi v bodočnost slovaške države. Minister Mach je nato govoril o splošnem vojnem položaju ter je izjavil: »Evropski razvoj dokazuje, da se kljub vsem žrtvam naha-

jajo evropski narodi na poti, ki vodi k človečanski in pravičnejši Evropi. Oni narodi, ki se drže podlage naravnega prava, bodo tudi iz težkega položaja izšli kot zmagovalci.« je poudaril minister Mach ter nadaljeval: »Če ima zgodovina in poslanstvo človečanstva sploh kak smisel in če hoče ostati Evropa vredna svoje 2000 letne preteklosti, potem Evropa ne sme izgubiti svoje borbe.«

Angleži so prepovedali

Sofija, 16. nov. DNB. Neka vest iz Beiruta javlja, da bo britanska vojaška oblastva zaradi pomiritve na cestah demontirajočega prebivalstva prepovedala degaullovskim letalom vzlet z libanonskih letališč. Kot vzkrok so navedle, da bi angleško protiletalsko topništvo lahko zamenjalo degaullovska letala s sovražnimi zrakoplovi.

Turki o nemški vojski

Istanbul, 16. nov. DNB. Časopis »Chumhuriyet« piše v svojem uvodniku, da si naj Angloamerikanci nikar ne delajo

»Peta letalska bitka pri Bougainvillu«

Tokio, 17. nov. DNB. Japonske pomorske letalske sile so po poročilu »Domeia« napadle rano dne 17. nov. sovražnikove pomorske sile v vodovju južno od Bougainvillu in pri tem potopile eno veliko letalonosilko, dve srednjeveliki letalonosilki, tri križarke in eno veliko vojno ladjo še ne ugotovljenega razreda. Izgubili smo pet letal, ki se še niso vrnila na svoja oporišča. Ta letalska bitka bo imenovana »peta letalska bitka pri otoku Bougainvillu. O tem je cesarski glavni stan izdal posebno poročilo.

Leros kapituliral

Berlin, 17. nov. DNB. Kakor je pravkar zvedel mednarodni informacijski urad, je kapitulirala posadka dodekanskega otoka Leros, sestoječa iz Angležev in Badoglijevih čet.

3000 Angležev in 5000 Badoglijevih Italijanov zajetih na Lerosu.

Berlin, 17. nov. DNB. H kapitulaciji Lerosa je dodatno zvedel mednarodni poročevalski urad, da je nemškim četam položilo orožje 3000 angleških vojakov in 5000 Badoglijevih Italijanov. Poleg številnega drugega gradiva je bilo zaseženih 150 topov.

Zatiranje Indijcev se poostruje

Barcelona, 16. nov. DNB. Dne 20. oktobra je objavila britanska vlada nov izredni vojni kazenski zakon proti »peti koloniji, ki ga utemeljuje s potrebo, da se zatrejo v Indiji poskusi sabotaže in izpodkopavanja vojne morale pri četah in pri civilnem prebivalstvu. Novi zakon daje vojnim sodiščem večja pooblastila glede smrtnih kazni ter predpisuje za tiskanje in razširjanje Angležem sovražnih tiskovin dosmrtno ozir. desetletno deportacijo. Prav posebno so poostreni ukrepi za pokrajine ob meji.

Auchinleck pomirja javnost

Madrid, 16. nov. DNB. Poveljnik britanskih čet v Indiji general Auchinleck je prišel, kot poroča »Arriba«, v London, da bi z obširnim govorom pred indijskim svetom pomiril nezaodgovoljstvo in nepotrpežljivost, ki vlada v civilnih in vojaških krogih v Angliji zaradi izostanka napovedane ofenzive proti Burmi.

Kratka poročila

Stockholm, DNB: »Helsingfired Dagblad« svari pred propagando, ki se širi v Švedski, da je namreč postal boljševizem nenevaren. Nezaupanje napram Sovjetski zvezi je mnogo bolj upravičeno.

Stockholm, DNB: Angleška admiraliteta priznava izgubo iskalca min »Cresart« in stražne ladje »Orley«.

Rim, DNB: Kot žrtve revolverskega atentata je padel zvezni tajnik v Ferrari. To je sporočil na popoldanski seji zakonodajne skupščine republikansko-fašistične stranke v tork strankin tajnik Pavolini. Pavolini je izrazil svoje globoko zgražanje nad tem strahopetnim umorom zveznega tajnika, ki je bil odlikovan s hrabrostno svetlino in ki bi si po Pavolinijevih besedah pač zaslužil drugačno zahvalo. Toda, tako je pridal Pavolini, njegova smrt bo maščevana.

Riga, DNB: V dvorani vsučilišča v Rigi so se v ponedeljek zbrali z vsemi generalnimi ravnatelji šefi vseh državnih in okrožnih uradov tamkajšnje domače deželne uprave. Na tem sestanku je generalni ravnatelj za notranje zadeve general Dankers izjavil, da je v soglasju z generalnim komisarjem v Rigi in po soglasnem odobrenju vseh generalnih ravnateljev domače deželne uprave izdal nalog, da se vpokličejo v letonsko SS prostovoljno legijo vsi možje letnikov 1915 do 1924. V zanosnem govoru je nato izrazil generalni inspektor SS čet Bangerkis odločno voljo do boja.

Amsterdam, DNB. K avtomobilski nesreči kralja Faruka javlja angleška poročevalska služba iz Kaira, da se kralj še vedno nahaja v angleški vojaški bolnišnici. Njegovo stanje je zadovoljivo. Kralj je sam šofiral, ko se je pripeljevalo trčenje s tovornim avtomobilom. Zaradi sedanjega kraljevega stanja bo pričel dne 18. novembra prestolonaslednik princ Mehmed Ali egiptski narodno skupščino.

Sofija, DNB. Parlamentarna komisija zunanjega ministrstva se je v torek sestala pod predsedstvom narodnega poslanca dr. N. P. Nikolajeva k seji, kateri sta prisostvovala tudi ministrski predsednik Božilov in zunanji minister Sišmanov. Na seji so bili izmenljani pogledi na sedanjí narodni položaj.

Ankara, DNB. Parlamentarna skupina ljudske stranke se je večeraj ob 15. sešla k svoji že najavljeni tajni seji, na kateri je podal turški zunanji minister Menemenzogli pojasnilo o zunanjepolitičnem položaju. Po enourni prekinitvi so posvetovanja nadaljevali ob 21.

nemški vojski. Angleški list piše, da je zahtevala sedanja štiri mesece trajajoča ofenziva velikanska množino krvi in potrebščin. V Angliji se zavedajo kako neverjetne zahteve stavljajo glede izdelave, tonaže in ljudi že razmeroma majhni nastopi v Sredozemskem morju.

Življenje v Trstu

Bežne slike z ulice, tržišč in s ceste

Trst, novembra 1943. Opravki so me zamudili, da sem se zadržal poldrugi dan v Trstu, v tem lepem jadranskem pristanišču, ki je bil po svoji zgodovini, zlasti za časa avstroogrske monarhije tako povezan s svojim zaledjem in našo deželo. Ob pogledu na sinje morje, ki se ti široko odpira, ko se pripelješ z električno železnico ob živi morsk obali, res zasaneš. Iz sivga skalovja, ki ti zastira pogled v deželo, ki je že od nekdaj osredotočila svojo pot v svet prav skozi to svetovno luko, pa stopaš že po modernih tržških ulicah, kjer ti burja brije v obraz, kmalu si v okolju vsakdanjosti, ni manj pomembnih kot preteklost teh srednjeevropskih vrat v Sredozemsko morje.

Pri teh vsakdanjostih se bom ustavil v prepričanju, da bo bralce tudi to zanimalo.

Mrak je že legal na nekaj v miru tako bajno razsvetljeno cesto, ko smo izstopili na železniški postaji. Gneča kakor v Ljubljani, prerivanje kakor na ljubljanski postaji.

Ulice so bile temne. Le zakrite električne svetilke, ki so se zibale v burji, so nam malce usmerjale pot.

Iskal sem prenočišča! »Tutto occupato! Alles besetzt! Vse zasedeno!«, to so bili odgovori vlnjavih hotelskih slug, ko so nas ljubeznivo odslavljali.

V zadruge so Tržčani še posebno postrežljivi. Pred hotelom me je ustavil neznavec. V taki temi bi bil ob neznančevem pozdravu skoraj v zadregi, če bi zgovorni Tržčan takoj ne pojasnil: »Cercate camera?« »Sì!«

Dobil sem neko sobo za 25 lir.

V Trstu je namreč mnogo družin, med njimi tudi slovenskih, ki žive od oddajanja privatnih, začasnih prenočišč. Potniku, ki se v Trstu ne spozna, bi skoraj priporočal, da že kar na postaji prosi postrežnika (fachina), da ga vodi v kako tako privatno stanovanje, sicer se mogoče zgodi, da bo ostal zvest tovariš ostru burji kar na ulici.

Sobe so prav za prav poceni. Nemška oblast je namreč izdala posebne razglase in opozorila prebivalstvo z javnimi lepaki, pa tudi v časopisju, da je cena prenočišč z eno posteljo po 25 lir.

Kaka so taka »privatna« stanovanja? Skoraj majhni hoteli, bi rekel. V stanovanju, kjer sem prenočil, je imela slovenska gospodinja 8 sob.

Srečanje z rešenci z ladje

Mammelli

V tržški luki, ki je pred svetovno vojno veljala kot ena večjih svetovnih izvoznih pristanišč, še danes pristajajo ladje. Prav tokrat sem na istem stanovanju srečal nekaj oseb iz okolice Genove, ki so pripadle z ladjo Mammelli iz Drača in so pristale v Poli. Sedaj, ko so nemške pomorske in suhozemske sile očistile tudi Istrsko otočje, zlasti otok Lošinj, bo njihova zgodba pojasnila, kako uslužno je napravila ljudstvu na teh otokih in na dalmatinskem obrežju nemška vojska, ki je temeljito očistila te kraje komunističnih upornikov.

Ladja Mammelli, ki je prevažala med drugimi civilnimi ljudmi iz Dalmacije tudi številne ranjence in je nosila na sebi velike znake Rdečega križa, je uporabila za vožnjo iz Drača—Split—Pola sedemnajst dni. Že pri Splitu so ladjo napadli komunistični oddelki z obale in jo obstreljevali blizu Splita s topovi in s težkimi strojnimi puškami. Komunističnim tolpam so nekaj minut pozneje pomagali še angleški zavezniški letalci, ki so se spustili prav nizko nad ladjo, spustili nanjo bombe in jo celo s strojnimi puškami obdelovali. Pri tem napadu je bilo na ladji 16 smrtnih žrtev, več ljudi pa ranjenih. Ranjen je bil tudi ladjin kapitan, ki je bil ob oku, pa je kljub temu vztrajal na poveljskem mestu ter srečno peljal dalje. Blizu Lošina so uporniki znova napadli ladjo in jo obklopili z ognjem. Poveljnik se je moral zato kljub viharju podati na odprto morje, kjer pa so bili izpostavljeni stalni nevarnosti plavajočih min, skozi katere se je ladji po sedemnajst dnevnem potovanju posrečilo pripluti v Polo.

Ves čas potovanja so bili mnogi potniki brez prave hrane, ker so jo vzeli s seboj le za nekaj dni.

Če imaš odprte oči...

vidiš v Trstu marsikaj. V gostilnah in restavracijah je sila živahno. Vino, sadje, dobro kosilo in večerja, piške, pečenke, vse dobrote so ti za denar in tudi brez karte na razpolago. Tudi z belim kruhom ti postrežejo, s tako imenovanimi bigami, ki jih prodajajo po gostilnah kos po 7 do 8 lir, v predprodaji pa po 6 lir.

Gostilne so skoraj ves dan dobro obiskane. Zadnje čase lahko srečaš v njih tudi številne »Kranjce« Ljubljance, ki pač ne morejo skriti svoje kranjske svojstvenosti — liter, stavek vina, ki je enkrat cenejši kot v Ljubljani. Liter dobre terana, ki ni deležen dežja, kakor naša vina po ljubljanskih gostilnah, dobiš liter po 20 lir. Tudi likerja, konjaka in drugih sladkih opojnih pijač, šampanja in drugega je za denar v Trstu dovolj na razpolago.

Gospodinj bo zanimalo, kako je na živilskih tržških trgih. Teh je v Trstu več. Najbolj moderen je trg na Piazza Impero, ki je zazidan in še najbolj higienično urejen. Drugi trgi so blizu Sv. Antona (v Kanalu), dalje na trgu Ponte Rosso in na trgih Piazza Goldini in Piazza Peruginio.

Trgi so posebno dobro založeni s sadjem in zelenjavo. Kilogram paprike velja tri lire, zelje 3.60 do 4 itd. Kilogram jabolk velja (po kakovosti) 4 do 7 lir. Po zadnji ceni so tako lepa, da si jih kar vesel, če jih vidiš, še bolj, če okusi njihov sad. Pa tudi purane, piške in divje race dobiš na tržških trgih. Srednje težak puran velja 100 lir, divja race pa 35 lir. Razumljivo je, da je na tržškem trgu tudi dovolj morskih rib, ki pa za Tržčane niso kako posebno priljubljena jed. Po tej jedi segajo v gostilnah in restavracijah zlasti tuji in ljudje z dežele, seveda pa tudi Tržčani, ki se ne morejo prilagoditi cenam mesa, ki ga je v Trstu še vedno dovolj.

V ulici Torre Bianca, pa tudi drugod, kjer imajo svoje lokale veletrgovci s sadjem, si lahko prve dni meseca novembra, pa tudi oktobra srečaš cele vrste voznikov, ki so pripeljali v Trst jabolka in hruške. Kot bi bil v Ljubljani, se ti zdi. Že po govorici, ki jo, če le prisluhneš, lahko ugotoviš, da so ti vozniki Slovenci iz Divače, Trbiža, Nakla, Lokve in drugod. Njihovi klobuki, ki nalijejo kranjskim, pa tudi njihovi obrazi jih izdajajo.

Govoril sem s temi kremenitimi Kranjci. Ohranili so svoj kranjski značaj, ohranili vse, kar jim je bilo sveto. Kako veseli so bili, ko so mi lahko govorili o letošnji dobri sadni letini, pa tudi potjo do svojih težavah in trpljenju.

Jabolka so prodali veletrogovcu kilogram po 6 lir, pa tudi po pet in pol.

Če hodiš po Trstu z odprtimi očmi, pa vidiš tudi marsikaj takega, česar številni Ljubljanci, ki prihajajo zadnje čase s polnimi denarnicami v to mesto, ne vidijo. V Trstu je tudi mnogo revežev. Tam v Kanalu pri Sv. Antonu in dalje proti pristanišču jih srečaš dovolj. Tuja kar moti, ko vidi ribiče, kako zbirajo morske školjke in jih potem prodajo naprej.

Prvič sem jedel tako školjko. Usta so mi zlezla skupaj, v grlu pa se mi je skoraj zapahnilo, ko sem jo zaužil. Potem mi je Tržčan pojasnil: »To znamo jesti samo Tržčani!«

Pa še o življenju v trgovinah. Živilske trgovine so odprte od 8. do 14., manufakturne pa od 2. do 12. in od 4. do 6. Zadnje dni je bil v manufakturnih trgovinah izredno velik promet. Ljudje so kar v trumah prihajali vanje in kupovali. Se pač bližata Miklavž in Božič.

Razstava Marijana Pliberška

Ljubljana, 16. nov.

Prijazna Obersnelova galerija na Gosposvetski cesti je v nedeljo bila zopet prizorišče pomembnega kulturnega umetniškega dogodka. Tam je namreč otvoril razstavo mladi akademski slikar Marijan Pliberšek. Je to res prva Pliberškova razstava, s katero se je predstavil naši javnosti, hkrati pa je to tudi prva umetniška razstava v letošnji ljubljani jesenskozimski sezoni. Skoraj čudno se zdi, da smo imeli pomladi in poleti več razstav, kakor jih imamo sedaj, seveda pa je še upanje, da se bodo naši umetniki potrudili, saj imajo, kakor čujemo, obilo novih in tudi starih del, ki so vredna, da se z njimi spozna občinstvo. Zanimanje za umetnost je v Ljubljani še vedno močno živo in vsaj moralni uspeh je zagotovljen slehernemu kvalitetno ustrezajočemu umetniku.

Naše občinstvo je precej skeptično in nezaupljivo, zlasti kadar gre za umetnika, ki je tako rekoč še neznan in nastopa, kakor recimo sedaj Pliberšek — prvič. Moramo pa reči, da občinstvo, ki je v nedeljo in ki bo še tekom prihodnjih dni obiskalo to razstavo, ni bilo in ne bo razočarano. Pliberšek se nam je s svojimi umetninami predstavil kot močna, prepričujoča osebnost, kot zrel umetnik, ki je že premagal mladostne borbe in iskanja. Vseh 43 razstavljenih umetnin dokazuje popolno pretehtanost in resnost mladega umetnika. Ni s tem rečeno, da je slog in način podajanja pri Pliberšku že ustaljen, saj je umetnik še mlad in v življenju bo morda še nešteto krat menjal umetniško usmerjenost, toda tako, kakor slika sedaj, tudi tako nam je simpatično in nam imponira. Umetniku se seveda vidi, da je resno študiral starejše šole, dunajske in italijanske in pri njih dosti pridobil, predvsem dovršenost podajanja. Morda je to sprilo umetnikovih mladih let ponekod v škodo, zakaj kar nekaj antičnega se prijemlje teh slik, umetniško lastno mladostno hotenje pa si bori izraza skozi lastno močno individualno noto. Zato na obiskovalca najbolj vpliva jo tehnično sicer manj dognane, toda bolj samosvoje slike, recimo oba trbovska motiva, »Deževen dan«, »Rožnik« itd., kakor pa res lepa in s finim čutom in velikim obvladanjem barv, svetlobnih odtenkov in kontrastov podana številna tihožitja. Prepričevalen, izrazit je tudi umetnikov avtopotret.

Umetnik je razstavil 40 olj in tri grafike. S temi tremi grafikami je najbrž hotel pokazati, da je virtuoz tudi v tej tehniki, tako v sepiji in v ujedanki. To se mu je posrečilo v polni meri.

Razstavo je obiskalo prvi dan — kljub neugodnemu vremenu — prav lepo število občinstva, med temi skoraj vsi znani ljubiteljski umetnosti v Ljubljani. Na razstavi so se vsi prepirali, da se nam je tokrat predstavil res močan, krepek mlad umetnik, od katerega moremo pričakovati še mnogo. Razstavo prav toplo priporočamo v obisk.

C. K.

Če jo mahneš dopoldne po tržških ulicah, lahko vidiš tudi cele vrste ljudi, ki čakajo pred lokali kot v Ljubljani na Sv. Petra nasipju... V Trstu namreč dobe vsi tudi vino na karte, in sicer mesečno po 4 litre. Cena temu vinu je po štiri lire. To vino je oblast zaplenila Badoglijevcem in ga sedaj deli med prebivalstvo.

Drugače se tržško življenje spet uravnoveša. V Trstu je še mnogo ljudi, ki so odvisni le od podpore Rdečega križa. Tako je n. pr. samo okrog 600 Slovencev, ki so se zatekli po prevratu v Trst in čakajo rešitve.

Prav te dni se mudi v Trstu deputacija, ki se je oglasila pri zastopnikih nemške oblasti in posredovala za številne internirance, ki so se po prevratu

zadržali v Trstu. Oblasti gredo vsem na roko in pomagajo, če le morejo.

Pred železniško postajo sem n. pr. srečal sestro Rdečega križa, ki je prav brala iz posebne knjige v velikem krogu zbranim tujcem, ki so prišli v Trst, da bi zvedeli kaj o svojih.

Tako je življenje v Trstu. Taki so vtisi, prav grobo podani, ki sem jih dobil kot dvadnevni gost v tem lepem mestu, kamor mi je srce vedno želelo.

Po avtobusni vožnji iz Trsta v Gorico sem srečal v Postojni ljubljanske vinske trgovce, ki so prav pripeljali v Vipavskih Brd dobro vino in most. Ob štefanu smo obujali spomine in si želeli pri slovesu, da bi spet kmalu šli v Trst in v lepo Vipavsko dolino.

—ko.

Naši domobranci o komunistični propagandi

Ljubljana, 16. novembra.

Po raznih ljubljanskih poslopjih, ki so nekatera spremenjena v domobranske vojašnice, je vse živo. Vsak čas prihajajo nove gruče kmečkih fantov in mladih mož, vprašujejo za vodilne častnike in se kar v trumah prijavljajo k domobrancem. Dežurni častniki imajo polne dele z vpisovanjem novincev in stalno so zaposleni s pojasnjevanjem pogojev, pod katerimi more postati fant ali mož domobranec. Mnogo med njimi je tudi takih, ki so včasih morda simpatizirali s tako imenovano »Osvobodilno fronto« ali ji celo na ta ali oni način skrivaj pomagali, ko pa so na lastni koži spoznali, kakšna je ta »svoboda« v resnici, so postali najbolj zagribeni nasprotniki komunistov. Ti so tudi najbolj goreči kandidati za domobransko legijo. Seveda pa vodstvo domobrancev skrbno izbira nove borce za domovino. Ne zadostuje samo telesna sposobnost, temveč tudi zanesljivost vsakega moža. Razveseljivo je, da se v velikem številu prijavlja tudi mestna mladina, v kolikor se ni že poprej prijavila k bomobrancem. To je toliko večja pomena, ker je med to mladino dosti bivših častnikov, aktivnih in rezervnih, ter zanesljivih, sposobnih organizatorjev ter poveljnikov.

Za dotok novih prostovoljcev je značilno, da trenutno poveljstvo domobranskih čet nima dovolj uniform, da bi enotno oblekle vse sveže in boja željne čete. Tako vidimo straže v civilni obleki in samo s slovenskim znakom na čepici. Toda glavno je ponos, ki žari iz teh mladih oči. Kakor čujemo, se je poveljstvo domobrancev že pobrigalo za dovoljno količino uniform in seveda tudi orožja, tako, da bodo v prihodnjih dnevih vsi domobranci res vojaško oblečeni. V veliki večini ti mladi fantje in možje niti vojaške priprave ne potrebujejo, ker so bili že skoraj vsi nekoč vojaki; najmlajši, 18 do 20 letni fantje pa so že tako goreči, da zadostuje le nekaj navodil in zgledov starejših, pa so že zreli vojaki, ki znajo vojaško nastopati in tudi pravilno rabiti orožje.

Zanimiv pa je pogovor s temi kmetijskimi fanti in možmi, ki so prihleteli iz svojih opustošenih in dostikrat požganih vasi. Pripravljajo na trpljenje, o preganjanju, o borbah, ki so jih doživeli s komunisti. Skoraj vsi se srxinjajo v tem, da so šli h komunistom predvsem in najprej vaše barabe, potepuhi in delomrzneži. Kdor je bil v vasi znan kot poljski tat, kot izpirjen študent, kot priložnostni agent ali lovec na dote kmečkih deklet, ta je sedaj gotovo pri komunistih. Pridrži la se je in celo vodilna mesta pri komunistih je zavzela slaboznana vaška

»polinteligencia«, če sploh to ime zasluži. Zanimivo je tudi, da so pri komunistih tudi sinovi »vaških magnatov«. Kjer koli so komunisti zasedli kako večjo ali manjšo vas, so se po navadi spravili na male kmete, na kajžarje in njihove družine, vaskim magnatom pa niso skrivili niti lasu, seveda ne, če je bil sin ali nečak komunistični voditelj in je oče podpiral z denarjem ali z živili one v gozdu...

Ako ne bi bila stvar žalostna, bi se morali od srca nasmejati tudi zločinski komunistični propagandi na deželi, s katero so komunisti vabili naivne lahkoverne k sebi. Tako so na primer v okolici Stične govorili malemu kmetiču: »Vidiš, ko bo zavlačal komunizem, ona klosterska leha, ki se drži tvoje njive, bo tvoja, seveda, če boš naš. Damo ti črno na belem.« In res so mu dali neko pisnjo, s katerim je kmet postal »lastnik« določene zemlje, seveda le v budoči komunistični državi. Kmet je od tedaj navdušen pristaš komunizma in ne pomaga nobena še tako prepričevalna beseda pametnejših sosedov. Zapeljani kmet se najbrž ne zaveda, kaj pomenja komunizem in njegovi kolektivistični kolhozi, kakor jih je uvedel komunizem v Rusiji in kakšno vlogo ima v njih kmet...

Drugemu kmetu so na primer govorili: »Vidiš, kaj boš vedno oral s kravam. Tisti farovski konji, ti bodo tvoji!« Kmet je bil seveda pridobil. Zopet so govorili: »Ta obdinski (državni, grajski, cerkveni) gozd, ta bo tvoj, komunizem bo vse lepo razdelil!« In ljudje — ne vsi — so verjeli komunističnim blebatacem, ne zavedajoč se, da bi bil pravi komunizem zadnji, ki bi kmetom kaj dal in da bi imeli potem od gozda, tako lastna kakor tujeja ali javnega še neprimerno manj koristi, kakor pa sedaj.

Tudi druge strune so napeli komunisti. Ako so zvedeli, da se kje mož ne razume z ženo, so mu govorili: »Komunizem ti bo dal drugo babo, izbral si jih boš kolikor boš hotel. Staro boš mogel kar zastropiti ali ustreliti, če boš le hotel.« Pa zopet so govorili ženi: »Gruni, ki je pol tvoj, pol njegov, bo ves nate prepisan. Moža boš lahko prepodila od doma!« Tako so si komunisti pridobili na »terenu« dosti skrivnih pomagačev in podpornikov. V resnici je marsikaj bila ženska krivna vsega zla, ki je prišlo nad deželo. Svoje obljube »svobodne ljubezni«, kakor imenujejo komunisti nebrzdano spolnost, so delili res velikodušno.

Toda streznjenje je prišlo, žal po odkupnini tolikih žrtev in po morju groze in trpljenja. Zdravega čuta slovenskega kmeta komunizem ni mogel spreveči. To ravno dokazuje sedanjí veliki dotok zdrave kmečke mladine v domobranske vrste.

Kaznovani trgovci in kupci

Zaradi draginskih prekrškov so bili kaznovani:

Prodaja živil po višjih cenah: Jakoš Helena, posestnica, Bizovik 5, 200 lir; Vívoda Janko, poslovođa, Vožarski pot 3, 500 lir; Šuštar Fran, prodajalec, Gosposvetska 84, 500 lir; Glavnik Marijo, trgovec, Gosposvetska 84, 500 lir; Mavrič Zorka, uslužbenka, Kapiteljska 3, 50 lir; Vraz Vojko, trgovec, Puharjeva 3, 2000 lir; Kovačič Josip, trgovec, Mestni trg 17, 200 lir; Hadko Marija, prodajalka, Mandeljeva ul. 7, 2000 lir; Pečovnik Helena, uslužbenka, Mandeljeva 7, 400 lir; Zrimšek Jospina, gospodinja, Hrvatske 10, 200 lir; Petrar Josipina, trgovka, Čevljarska 2, 50 lir; Virant Neža, poslovođkinja, Rimska 8, 200 lir; Leskovic Ana, last. mlekarne, Ciril-Metodova 47, 200 lir; Korinek Ladislava, prodajalka, Poljanska 25, 100 lir; Jerina Vida, prodajalka, Kladezna ul. 10, 500 lir; Dežman Marija, prodajalka, Mandeljeva 15, 500 lir; Primožič Anton, gostilničar, Rožna dolina C. VIII-5, 2000 lir; Štepec Angela, posestnica, Hradečkova 30, 500 lir; Može Josipina, posestnica, Knezov Stradon 17, 200 lir; Gregorič Marija, prodajalka, Strelška ul. 10, 500 lir; Škof Marija, posestnica, Korunova 11, 200 lir; Plisko Stanislava, posestnica, Dobrunje 37, 300 lir; Peršin Marija, prodajalka, Mandeljeva 17, 300 lir; Fakin Rudolf, prodajalec, Celovška 53, 100 lir; Ferila Franc, posestnik, Rožna dolina C. II-7, 100 lir; Vidali Elizabeta, posestnik, Strelška 18, 1000 lir; Vidali Elizabeta, zasebnica, Vodnikova 13, 200 lir; Gale Marija, prodajalka, Meteljkova 19, 200 lir; Ziberna Marija, last. mlekarne, Glinška 5, 500 lir; Koren Marija, trgovka, Malgajeva 10, 300 lir; Jeras Egidij, trgovec, Tyrševa 152, 5000 lir; Scheicher Adolf, prodajalec, Ljubeljska 9, 300 lir; Jaroš Josip, čevljar, Breg 2, 500 lir; Babšek Rozalija, branjevka, Litjska, nova hiša, 100 lir; Dežman Marija, branjevka, Mandeljeva 15, 200 lir; Jemec Helena, posestnica, Knezov Stradon 60, 500 lir; Kokalj Neža, zasebnica, Jarše 14, 200; Bolka Terezija, posestnica, Stičice 3, 200 lir; Kranjc Draga, prodajalka, Tovarniška 25, 200 lir; Petrovič Marija, zasebnica, Lesno brdo 29, 200 lir; Maver Alojzij, trgovec, Zaloška 69, 500 lir; Glavan Marija, lastnica mlekarne, Ciril-Metodova 37, 1000 lir; Zupušek Marija, zasebnica, Pot na Rakovo Jelšo 54, 200 lir; Majcen Marija, zasebnica, Rudnik 67, 300 lir; Hitec Jakob, branjevec, Rožna 33, 200 lir; Accetto Terezija, posestnica, Lampetova 9, 200 lir; Škofič Frančiška, lastn. mlekarne, Ciril-Metodova, 200 lir; Ločnikar Helena, branjevka, Galjevičeva 172, 500 lir; Dohertlet Elizabeta, zasebnica, Sv. Marka 20, 500 lir; Dimnik Jožefa, hči posestnika, Jarše 2, 200 lir; Jeras Marija, zasebnica, Cesta na Loko 18, 200 lir; Lindič Ana,

zasebnica, Koželjeva 16, 200 lir; Šimnovec Marija, branjevka, Mandeljeva 15, 500 lir; Izlaker Albin, gostilničar, Dalmatinova 3, 1000 lir; Šebal Marija, postrežnica, Jernejeva 11, 50 lir; Marinič Ana, prekupčevalka, Horjul 92, 300 lir; Menart Ivan, trgovka, Jurčičev trg 2, 500 lir; Krušič Neža, delavka, D. M. v Polju, 100 lir; Dovč Lucija, zasebnica, Stičice št. 13, 200 lir; Iskra Matilda, zasebnica, Milčinskega 61, 200 lir; Sakusida-Orel Ivanka, trgovka, Galjevičeva 174, 500 lir; Jannik Martina, hči posestnika, Studence 14, 200 lir; Hubad Joško, gostilničar, Pred škofijo 18, 500 lir; Košak Josipina restavratorka, Tržaška 62, 2000 lir; Majer Dionizij, poslovođa, Lepi pot 16, 200 lir.

Prodaja racioniranih živil brez odrezkov živilskih nakaznic: Kokalj Ivan, pek. mojster, Rožna dolina C. II-39, 1000 lir; Bertok Anton, poslovođa, Erjavčeva 11, 500 lir; Soklič Franc, trgovec, Breg 20, 500 lir; Mramor Marija, prodajalka, Lavričeva 15, 300 lir.

Postrežba gostov s vsajsko pečenko in golačem v prepečenem česu: Dolničar Slavko, gostilničar, Gradišče 13, 3000 lir; Hočevar Rozalija, gostilničarka, Nunska 4, 200 lir.

Hranitev svežega govejega mesa, neopravičeno zaklanje: Gmajnar Anton, pek. mojster, Cerkvena 19, 300 lir.

Neprijava praiščev Prevodu: Černe Ivana, posestnica, Zg. Hrušica 13, 500 lir.

Neoznačenje cen na fižolu in čebuli: Uranič Urša, gospodinja, Obrije 2, 100 lir.

Prekršek pri peki kruha: Bizjak Ivan, pek. mojster, Celovška cesta, prijavljen drž. tožilstvu.

Prodaja peska po obl. neodobreni ceni: Jevnikar Franc, posestnik, Vodmatski trg 6, 300 L.

Prodaja nenešenega apna po obl. neodobreni ceni: Kočevar Franc, zasebnik, Pokljukarjeva cesta 2, 200 lir.

Neopravičeno prejemanje živilskih nakaznic: Gerlica Rozalija, gospodinja, Ulica 3. maja 14, 200 lir; Varoga Ivan, posestnik, Sinkov stradon 30, 2000 lir; Arbelj Tereza, poslovođkinja, Tržaška 58, 1000 lir.

Prodaja kavinega snrogata po oblastveno neodobreni ceni: Sedlar Ivan, tovarnar, Beethovnova 14, 200 lir.

Prodaja manufakturnega blaga brez odrezkov oblačilnih nakaznic: Selakovič Danijel, Hotel Miklič, 200 lir.

Nabava manufakturnega blaga brez predpisanih bonov: Gerkman Anton, poslovođa, Rimski trg 2, 500 lir; Glender Anton, trgovec, Knafjeva 12, 1000 lir; Bajda Marija, trgovka, Pred škofijo 16, 1000 lir.

Prodaja ovenšnih kosmičev po oblastveno ne-

Krivi preroki

VI.

Kdor spozna veliki aparat za propagando in vidi velikanske naklade brošur, ki jih raziskovalci Pisma zastonj delijo, pač vpraša, kdo daje sredstva za to, in kdo vodi gibanje. Leta 1923 je izšel v švicarskem časopisu »Morgen« zanimiv dokument. Bilo je pismo, ki ga je pisal iz Amerike član proustidarske lože nekemu švicarskemu bratu, ki je potem izstopil iz družbe in pismo objavil. To pismo govori o tem, kako dajejo židovski in proustidarski bogataši denar pismosledom za njihovo delovanje. Ko je pismo izšlo je nastal vihar: raziskovalci svetega Pisma so grozili s tožbo, a ker je uredništvo trdilo, da je pismo pristno, so — lepo utihnil in se umaknili. Saj vemo, zakaj. Važen je tale odlomek iz tistega pisma: »Ljubljani brat!... Vaše drugo vprašanje zadeva Mednarodno združenje resnih raziskovalcev Pisma, ki ima svoj glavni sedež v Brooklynu. Seveda nam ti ljudje mnogo koristijo. Mi jim dajemo po znanem indirektnem potu mnogo denarja s posredovanjem nekih bratov, ki so si ga napravili v vojni. Njihove debele listnice tega ne čutijo. Stejejo se pa k judom... Načelo, podjarmiti kako deželo, je — izkoristiti njene slabosti in izpodkopati njene stebre. Naši sovražniki so protestanti in katoličani v Evropi; njihove dogme so nadležne našim načrtom. Zato moramo storiti, kar pač moremo, da bi znižali število njih pristašev in jih osmešili.«

Temu gotovo ni treba ničesar pripominjati. Pismo nosi datum 27. decembra 1922, a ponatisnjeno je v Freyenwaldovi nemški brošuri »Die Zeugen Jehovas«.

VII.

Sedaj pa smo prišli do zadnjega dela propagande pismosledov. Tukaj se oni borijo z verskim geslom: Proti svetopisemskemu nauku o peklu.

Nekaj malo božjih izvoljencev, namreč ljudje judovske postave in tisti, ki se jim podvržejo, se sme nadejati večnega zveličanja. Vsi drugi pa bodo uničeni. Freyenwald je iskal po Rutherfordovih spisih podatke in jih sestavljal, ter je prišel do zaključka, da se bo od vsega človeštva rešilo morda samo za 2 odstotka ljudi, vse drugo pa bo uničeno. »Uničeno« pa ne pomeni »pogubljenec«, ampak po besedi naravnost iztrebljeno, izbrisano z dušo in telesom. To pomeni, da pekla torej ni...

Spominjamo se mladosti ustanovitelja te sekte in njegovega strahu pred peklom. Je bilo pač najbrže tako, da je bil pod učinkom ne samo svetopisemskih besed, ampak tudi človeškega opisovanja peklenških muk. Onim in tem je samo namen, ljudi, ki so nagajni k lahkornostnosti, opozarjati na resnobo večnih resnic. Dobri Russel pa s svojimi nasledniki vred taji besede o »nepogasljenem ognju« in o kraju, »kjer... črv ne umrje in ogenj ne ugasne« (Mk 9, 44, 48). Mesto je točno vzeto iz Izaije (66, 24). Starozakonska slika usode pogubljenih je podana s stališča doživlja izraelskega vojščaka po bitki v vročem podnebju: Kakor namreč ležijo na bojišču ranjeni ter jih mučijo vročica in ogrei. To je podoba, prilika, in Jezus je uporabil v svoji pridigi to ljudsko predstavo, da bi podal sliko usode vseh hudih grešnikov. To in druga mesta v bibliji proglašajo pismosledni meni nič tebi nič za »uničenec«, ko besedilo Svetega Pisma vendar poudarja življenje v mukah, torej ne prestaten ali izgubljenje v prazen nič.

Pojasnilo pismosledov se drži tod adventistov, ki trdijo: Človek tudi po svoji duši ni neumrljiv, ampak je minljiv kakor žival in samo milost odrešenja more redke izvoljence obuditi k večnemu življenju. A Jezus pravi (po Mateju 10, 28): »Ne bojte se tistih, ki umorijo telo, duše pa ne morejo umoriti: bojte se marveč tistega, ki more dušo in telo pogubiti v pekel.« Besedilo loči umrljivo, pozemelsko telo od neumrljive duše in uči, kakor tudi drugi teksti (na primer oni o bogatem potrošniku), da tudi duše pogubljenih, kakor sploh vseh ostalih živih, in to v večnem ognju, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom« (Mt 25, 41). Rutherford je podal prvo mesto v Mateju takó: »Ne bojte se tistih, ki morejo ubiti telo, ampak bojte se Jehove, ki more vse vaše bitje za večno ugonobiti!« S takim slepomišljenjem in prevačanjem svetopisemskih besed se seveda more vse »dokazati«.

Tudi v Razodetju se o hudobnih ne pravi, da bodo ugonobljeni ali uničeni, ampak o hudiču kakor tudi o »zverci in »lažnjivem preroku«, to je o pristaših Bogu sovražnih sil, je rečeno: »... in mučeni bodo noč in dan na vekov veke.« (Razodetje 20, 10).

Podlo početje komunistov med interniranci

Pričevanje očividca iz ženskega koncentracijskega taborišča v Viscu

Prišel sem v Visco dne 11. junija 1943 in to na prošnjo svoje žene, ki je bila tam internirana in ki se z njo nisem videl že deset mesecev. Vtis, ki ga je napravilo taborišče name, je bil zelo nepovoljen. Bilo je to žensko taborišče, kjer so gospodovale in ukazovale ženske, ki so bile strastne komunistke, a jih to ni niti najmanj oviralo, da ne bi bile tudi vdane prijateljice kapitana, tabornega poveljnika. Po dogovoru s pododborom Samopomoči v Padovi sem bil pooblaščen osnovati tudi v Visu njen odsek. Zašel sem torej organizirati to podporno ustanovo za internirance. Bila je to težka stvar, kajti kljub jasno izraženemu in čistemu namenu sem že s prvim dnevom imel razne nasprotnike. Dne 27. junija sem dobil prve štiri pakete od »Samopomoči«, da jih razdelim med najbednejše. Vsebinska paketov je bila sledeča: 18 skateli kondenziranega mleka, 5 kg marmelade, 5 kg rib v olju in 5 kg sira v skatli. Takoj po prejemu paketov sem šel v šolo ter se dogovoril z učiteljico. Šola je imela 92 otrok. Slovencev in Hrvatov. Prvi dan naj bi dobili otroci po en kos sira, naslednji dan marmelado, mleko pa bi se razdelilo med žene, ki imajo otroke do 6 let stare, ribe onim Slovencev, ki niso dobili nobenega paketa. Sklicati sem dal otroke in začeli smo deliti.

Toda glej! Čeprav je bila ta akcija zelo dobrodelna in nesebična ter izven vsakega strankarskega prizadevanja, so se ji uprli komunistični ljudje in takoj začeli s prizadevanjem, da jo zabranijo. Poslužili so se pri tem najbolj ogabnega sredstva: krive denunciacije. Šli so k poveljniku in mu ovdili, da s svojim delovanjem izvajam propagando proti Italijanom in da mi te pakete pošiljajo komunisti, da z njimi vršim komunistično propagando. Toda to še ni bilo vse! Istočasno pa so delali med interniranci propagando, češ da ni ničesar ne vzamejo od mene, ker s temi paketi hočem pridobivati ljudi za belo gardo. Kdor bo kaj vzel od njega, ga bodo smatrali za belogardista in izdajalca slovenskega naroda. Govorili so dšlje: »Mi imamo dokaze, kdo je ta človek.

Kapitan me je poklical na zagovor. Nahrulil me je, zakaj delim pakete in kdo me je pooblastil, da smem to delati. Ko sem mu odgovoril, da delam to zakonito in zgolj iz namena, da storim kaj dobrega za trpeče ljudi, mi je nadaljnje razdeljevanje prepovedal, vse ostale pakete pa zaplenil s pripombo, da me bo dal zapreti, če ne bom prenehal s svojim delovanjem.

Zvečer so mi komunisti priredili podokniko ter prepevali komunistične pesmi in vzklikali: »Vse bele bomo pobili! Pakete, ki mi jih je kapitan zaplenil, so pozneje sami razdelili in z njimi delali propagando za komunizem, mleko in ribe pa kar sami pojedli v družbi s kapitanom, medtem ko siromašni in gladujoči interniranci niso ničesar dobili. V pisarni ob bogato obloženi mizi pa so se zabavali kapitan in komunistke!

Kaj sem mogel narediti! Pisal sem v Padovo in pojasnil položaj. Ustavili so zato nadaljnje pošiljanje paketov. Komunisti so me od sedaj naprej smrtno sovražili in iskali načinov, kako bi mi škodovali. Prišel je čas, ko bi morala biti moja žena z enoletnim otrokom izpuščena. Kolika sreča zame in zanj! Bili smo že uverjeni, da bo šlo vse po sreči. A kaj so naredili ti podlež! Zamenjali so imena, nastala je zmešnjava, in tako so na ime moje žene vpisali ime eno od komunistk, ki je odšla nato domov. A to ni bil samo en primer, bilo jih je več. Tako je neka žena iz Št. Vida na Dolencem imela dva otroke. Eden se je rodil celo v internaciji. Dobila je dovoljenje, da gre domov. Vse je že pripravila in naslednjega dne ob petih zjutraj bi morala odpotovati. Ob devetih zvečer pa pride kapitan in pravi, da je obojena na tri mesece zapora zaradi raztrgane odeje, namesto nje pa bo šla druga; seveda komunistka. Ker sem že ravno pri tej ženi, povem še to: iz ljubljanske škofije je prišel slovenski duhovnik, ki je prinesel daril, obleke in denarjev vsaki ženi, ki je imela do deset let starega otroka. Za vsakega otroka je dal 50 lir. Ta denar so

vpisali in pozneje tudi izplačali. Nekega dne pa pokliče poveljstvo vse one žene, ki so bile od komunistin ocrnjene ter zahtevalo od njih, da mu vrnejo denar. Poklicali so tudi to ženo in zahtevali od nje 100 lir, ki jih je dobila za svoja dva otroke. Moral sem ji posoditi ta denar, drugače bi bila zopet kaznovana.

Ko je prišel obiskat taborišče papeški nuncij ter prinesel 40.000 lir kot dar svetega očeta, so se tega denarja zopet polastile komunistke ter ga delile le svojim pristajinjam, ki so itak imele vsega v izobilju, revne žene pa niso dobile ničesar.

Sto in sto primerov bi se moglo navesti, kako so trpeli slovenski interniranci in interniranke od teh komunističnih pijavk. V Visu je bilo mnogo komunističnih deklet, ki so se neprestano izdajale za zavedne Slovence, imele pa so cele zaloge zlatnine, ki so jo odvzele umirajočim Slovencev v rabskem taborišču. O obleki niti ne govorim. Z brezprimerno nesramnostjo so se te komunistke metale v objem Lahom. Učiteljica Jožica je peljala otroke na Sv. Petra in Pavla praznik k maši. Koliko je morala zaradi tega pretrpeti zaničevanja in ponižanja! Na drugi strani pa je bilo dovoljeno otrokom učiti se v šoli komunistično himno: »Dvignimo rdečo zastavo!« Zastopniki italijanske kraljeve vojske so to dovoljevali, dovoljevali celo, da so moški in dekleta nosili komunistične kape, da so ženske hodile v komunističnih vojaških hlačah.

Prišel je celo čas, ko so komunistom v taborišču dovolili lastno upravo. Dne 9. septembra, pa kapitulaciji Italije, je vrhovni poveljnik taborišča predal oblast komunističnemu odboru. Komunisti so takoj v resnici prevzeli oblast. Začelo se je preganjanje, propaganda, mobilizacija zaupnih, sestavljeni so se imeniki tistih, ki jih je treba ubiti. Hvala Bogu, da se njihove nakane niso mogle uresničiti! Prišel je dan, ko je bilo taborišče razpuščeno. Denarja ni dobil nobeden. Črna slutnja je ležala nad vsemi. Komunisti pa so takoj dobili dva voza obleke. Tudi

hrane so dobili dovolj. Nek sestradan revež je prosil komuniste za nekoliko prepečenca. Komunist mu je odgovoril, da mu da paket za sto lir. Ker interniranci ni mel toliko denarja, je prosil, da mu ga da za 70 lir. Toda komunist je vprico njega prepečenec z nogami potepal.

Najhuše pa se je zgodilo ob odhodu iz taborišča. Nek ničvreden advokat komunistične barve je pozabil svoj paket v baraki. Bil je preveč zaposlen z organiziranjem OF, zato se je kaj takega lahko zgodilo. Ljudje so iskali po taborišču, kje bi našli kaj za pod zob. Našli so ta paket in kakor bi trenil, so ga pojedli. Toda na nesrečo se je lastnik spomnil pozabljenega paketa in ga prišel iskat. Ko je videl, da je paket izginil, je poklical komunistično stražo, ki je ušla dva uboga in neprizadeta človeka. Pobili so ju na

ta, ju teptali z okovenimi čevlji, ju končno vrgli iz barake ter ju tolkli s trdim kruhom. Napoln mrtvima so tlačili v usta kruh in govorili: »Zadušita se, psa!«

Tako smo nazadnje zapustili taborišče, nesvobodni, temveč mobilizirani v komunistično tolpo. Nekoliko nas je bilo celo obojenih na smrt. Kaj sem zakrivil? Želel sem dobro svojemu bližnjemu in nič drugega. Imel sem stražo, ki je imela posebno nalogo, da pazi name. Imel sem občutek, da nobeden od nas ne bo več preživel teh strašnih dogodkov.

Ko smo se približali Gradiški in ko smo že mislili, da se bodo smrtno obsodbe izvršile, pa je prišla rešitev. Mnogo izmed komunistov je padlo, drugi so se raztepli po gozdovih in vodijo razbojniško življenje. Jaz pa sem se rešil, da povsem vsem tistim ki so se zaslepljeni ali pa strahopetni, kakšne krivice so se godile poštenim Slovencev od komunistov, in kakšno zlo čaka Slovenijo, če bi v njej komunisti prevladali.

Colnik Radoslav.

Novi komunistični poboji v Beli krajini

Pošteni slovenski fantje so v zadnjih dneh doživljali čudovite zgodbe. Eno nam pripoveduje fant iz Bele krajine:

Ko so Italijani v Crnomlju zvedeli za kapitulacijo, so kar noreli od veselja. Streljali so iz topov, pušk, mitraljezov — metali so bombe. Zjutraj so se pričeli pripravljati na odhod. Vse so spravili na avtomobile, vozove in motorna kolesa. Nam članom vaških straž so dali na izbiro, če se hočemo z njimi umakniti pred Nemci v Italijo, ali pa če hočemo ostati doma. Pred Nemci bi se nam gotovo ne bilo treba umakati, pač pa se je bilo treba umakniti pred roparskimi komunističnimi tolpmi, ki so obvladale okolico Crnomlja in ki jih ni ne bi vzdržali. Sklenili smo torej, da se z italijansko vojsko umaknemo v varnejše kraje. Šli smo na italijansko komando; pa kaj smo tam videli: Italijani so se že pogajali s komunisti za našo prodajo. Ko so naši fantje videli, da smo izdani, so ušli nekateri v gozdove. Ker pa kljub pogajanjem komunistov ni bilo v Crnomlju, smo se

drugi umaknili z Italijani proti Kočevski reki, kjer smo pa naleteli na komunistične tolpe. Italijani so kar prostovoljno oddali svoje orožje komunistom: 8 tankov, 40 avtomobilov s hrano, municijo in orožjem, topov 20 do 30, metalcov več sto, 5000 pušk in velike množine municije. Istočasno so komunistom sami pokazali vse člane vaških straž, ki so bili pomešani med italijanskimi vojaki. Komunisti so jih povečini potaknili v svoje edinice. Jaz sem ostal med italijanskimi vojaki, jim ob ugodni priliki ušel in prišel v Ljubljano. Tu sem se 14 dni zdrvil, na kar sem se jazil na poveljstvo slovenskih domobrancev. Kot prostovoljec sem potem udeležil ofenzive proti komunističnim tolpom v smeri: Karlovce—Kočevje—Ribnica—Loški potok.

Odšli smo iz Karlovice in v Gribljah prišli na slovensko ozemlje. Šli smo proti Crnomlju, od tam pa proti Kočevju. Komunistične tolpe so se povsod samo umikale. Policija in člani SS trup so šli po vseh cestah in tudi po gozdovih. Borbe ni bilo nikjer. Vse vasi, koder smo šli, so bile prazne, ker so vse moške odpeljali komunisti. Tudi žensk je precej odšlo, a te vse prostovoljno. Doma so ostali samo otroci in nekaj žensk. Prav isto smo videli na poti proti Kočevju. Kočevje smo našli popolnoma prazno. Vsi so se poskrili v okolici in se vračali šele čez nekaj dni. V tem so se že začele borbe s komunističnimi tolpmi. Sprva so bile le manjše praske, ker so se komunisti stalno umikali — do Loškega potoka. V Loškem potoku pa smo obkolili IX. brigado. Zvečer je bilo nekaj malega streljanja, nakar so se pa že začeli predajati, najprej seveda prisilni mobiliziranci. Od njih smo zvedeli, da je Serčarjeva brigada, ki smo jo tudi preganjali, pobila 2. novembra v Travnji gor 45 naših fantov in še nekaj drugih, neznanh. Vsa IX. komunistična brigada je bila uničena. Tu so me iz čete odpustili. Šel sem proti Kočevju in od tam v Crnomelj in v Metliko.

Doma v Metliki sem opazil, da so ljudje silno preplašeni. Eni se boje komunistov, ostale so pa komunisti zastrašili pred Nemci. Pravilo so mi, da so člani komunistične zaštite sami tožili naše ljudi kot komunistične zaščitnike, ki jih je treba takoj uničiti. Nekateri, ki so bili na tak ogaben komunistični način zastrašeni, so res zbežali iz vasi v hrib, kjer so jih pa komunisti pobili. Tako so padli: Vrančar Martin iz Rosalnice, Sodce Jože iz Radovca, Kramarčič Stanko in žena Terezija iz Rosalnice. Zeno Terezijo so komunisti ubili kar doma v hiši. Ubili so še: Bajuk Marija iz Rosalnice, Gornik Anton iz Slavnice vasi, Dražanov Anton iz Slavnice vasi. Mogoče jih je padlo še več iz okolških vasi, a je bilo nemogoče izvedeti imena, ker se nihče ne upa giniti z doma. Grozili so, da bodo nekatero družino v celoti iztrebili.

Vendar, pošteno slovensko ljudstvo se zbira in bo udarilo po teh zločinskih krvnikih!

Zaklonišče pred letalskimi napadi opremite čim bolj udobno! Pri tem naj sodelujejo vsi stanovaleci hiše!

Barbarstvo komunistov na Goriškem

Iz Goriške prihajajo poročila o barbarstvu, ki so ga povzročili osvobodilci slovenskega naroda. Po dolgi 25 letih so goriški Slovenci po uvidenosti oblasti zadobili spet pravico do lastnega šolstva v materinem jeziku. Ta velevažni kulturni dogodek je razveselil vsakega rodoljuba. Ne morete si predstavljati s kakšno radostjo so sprejeli to blagovest starši in kako so bili te novice veseli otroci, ki so po četrto stoletja zaslišali v šolah ljubo materino govorico! Zdelo se je, da se obnavljajo časi Sloščikov, ko so otroci smeli po dolgem razdobju vzeti v roke slovensko čitanko. Stari upokojeni učitelji in učiteljice so z mladostno živahnostjo radovoljno prevzeli pouk, ker drugih učiteljskih moči ni bilo na razpolago. Bili so ganljivi prizori, ko so si volasi starčki in starke s solzami v očeh zopet stopili v šole, od koder so bili izgnani. Kjer ni bilo potrebnih učnih moči, so velikodušno priskočili na pomoč narodno zavedni župniki. Označilo s priznaje, da se bo začela slovenska šola, je bilo za goriške Slovence najbolj vesela vest, ki je odjeknila v najbolj oddaljene vasi in hiše. Pri otvoritveni službi božji se niso zbrali le otroci, ampak vsa vas. Ta dan je bil za vse narodni praznik, poln veselja in upov.

Ponekod so se šole odprle že v oktobru, drugod se polagoma odpirajo po krajšnjih razmerah. Kazno je bilo, da bo tekem meseca pouk že povsod.

Pa je udarilo s hribov kot mrzla ledena burja. Komunistično vodstvo, ki čuva svobodo, brani narodne pravice, trebi izdajalec je izdalo svojim terencem ukaz: Nikjer se ne smejo odpreti slovenske šole in noben otrok ne sme vanje! Učitelji, ki bi otroke utili slovensko, čaka maščevanje!

Ta podla, barbarska in teroristična protinarodna prepoved »Osvobodilne

fronte je goriško ljudstvo, ki je vsaj v začetku verjelo njihovim sladkim obljubam in zagotovilom — trpkoročarala in v dno duše razburila. Naš narod na Goriškem — dobi zopet osnovno pravico do materinega jezika — pa ti pridejo pritepenici iz Ljubljane in bivše Jugoslavije, kjer so ves ta čas, ko je goriško ljudstvo stradalo materine besede, vsi presiti zabavljali in se igrali s šolstvom, ker so ga imeli preveč — in ti s pestjo in kroglo žugajo, če boš poslal otroka v narodno šolo! Nak, ta je bila pa že predebela in večina vasi se sploh ni zmenila za te prepovedi komunističnih nasilnikov.

Ves naš narod odločno protestira proti tem satanskim ukrepom OF in poziva vse narodno zavedne rojake na Goriškem, naj se nikar ne plašijo pred komunisti. Hočemo slovenskih šol, odločno pa zavramo komunistične! Komunisti so pa s tem svojim barbarskim odlokom jasno izpričali svojo protinarodno internacionalno smer in pokazali, da jim ne gre za slovenstvo, temveč za komunizem. In to dejstvo je odprlo oči marsikateremu zavednemu Slovencev na Goriškem.

Pozivamo vso našo slovensko javnost, da prisloži na pomoč otročjem na Goriškem! Otrokom manjkajo knjige, predvsem šolske. Dajmo jim za Miklavža dar, ki so ga zastoj čakali petindvajset let! Zbirajmo in pošiljajmo našim malim bratom in sestram na Goriškem!

—pv—

NE POZABITE
KUPITI ROMAN V SLIKAH
»I V A N H O E«

KULTURNI OBZORNİK

Lep album spominov na mladost

Krista Hafnerjeva je pri Ljudski knjigarni izdala resnično svojevrstno knjigo s skromnim naslovom *Moja mlada leta*. Ni to mladinska knjiga v smislu mladinskega čtiva, temveč je resnični album spominov na mladost od rojstva do 14. leta, ko otrok konča ljudsko šolo. Album, kakor ga marsikatera družina vodi za svoje otroke. Kako lep spomin bi imeli svoje v starosti, ko bi nam naši starši zapisovali našo rast, našo postopno zavedanje se sam sebe in okolice ter naše prve stopinje v svet! To idejo je povzela Krista Hafnerjeva, znana mladinska pisateljica ter sestavljalka ljudskošolskih čitank, ter je sedaj s pomočjo arhitekta *Vlada Gajška* sestavila tekst k takemu monumentalnemu mladinskemu albumu, ki mu je arh. Gajšek dal lepo knjižno obliko.

V veliki obliki nosi knjiga že na naslovni strani poleg naslova *Moja mlada leta* tudi med vrstami zadnji verz iz Salijeve pesmi, poslanici te knjige: Jaz bom čula nad mladostjo, da se kdaj mu v dušo vrne! Knjigo začinja pesem Severina Salija, ki jo je dal v usta mamici in očku, ko otroku posvečata ta album:

otrok, mladika upov, ko boš iz mlade zarje razrazil se v življenje in tam postal drevo,

naj tvojim rosnim letom spomin zvesto bo varje in bodi nama sreča kot si sedaj nebo. Kadar pa že brez naju boš v dalji prasnih cest sijala bova tebi kot onostranska luč, na teh straneh boš našel spomin in sreče ključ:

otrok, ostani dober, Bogu in rodu zvest!

Nato pa se vrste: na eni strani lepa pesmica o zibelki z emblemi rojstva otrokovega, na drugi pa prostor za prvo sličico v življenju ter datum otrokovega rojstva. Nato verzi o materi in očetu iz naših pesnikov, na drugi strani pa sličice staršev s podatki o njunih starših. Dve strani sta odmerjeni za slike bratov in sestr z navedbo imena in datuma. Nato pa slede pesmi o noči, angelčku (Župančičeva in narodna), na kar ima mati dve strani prostora, da zapiše težo in dolžino otroka od rojstva do 14. leta. Prav tako datume prvega nasmeha, prvega klica mamice in atka, prvih stopinj ter cepljenja koz ter še več praznega papirja za razne beležke. Posebni strani sta namenjeni slikam in menjavam stanovanj in njihovim opisom. Lahko noč in Uspavanka (narodni) Levstikov Cvilimožek in Zupančičevi uganki o kadilnici in monštranci sta čtivo, zveza do strani, kjer naj ob Lavrenčičevem verzju beleži mati otrokove bolezni v prvih letih življenja. Več strani je odmerjeno beležkam za čas otroške dobe do prvega šolskega leta.

Z vstopom v šolo se začneja nov oddelek s Stritarjevo pesmijo ter vpisom učiteljevega in veroučiteljevega imena. Stran s packo odmerja prostor za otrokovo pisanje na koncu prvega polletja, čista stran pa na pisavo ob koncu prvega leta. Nato pridejo narodni običaji ter praznovanje cerkvenega leta, ki so za otroke pravi praznik. Tako dar sv. Miklavža, za kateri je takoj prostor za kratak spis o miklavževanju; beležka o prvem svetem obhajilu ter stran za spis o občutkih prvega obhajilnega dne; dnevno božiča sledi nekaj praznih listov za vpis božičevanja; za njim pride tepežni dan, ki je pravi praznik otrok, in kurent (ob verzih Jožeta Dularja). Lep spomin je posvečen Vstajanju (Veliki noči) potem pa majskim izletom in njihov opisom; procesijam, kresovanju, nato pa spomina na sveto birmo in na botre. Pod konec šolskega leta je prostor za slovo ter za končno spričevalo ob izstopu iz ljudske šole. Temu slede podpisi in slike vseh šolencev ter popis najljubšega predmeta, obenem pa že sklep za bodoče: kaj hoče otrok postati? Izbira poklica na koncu ljudske dobe.

S tem je izčrpana snov tega albuma, ki ga zaključuje zopet lepa Salijeva pesem: Zlat čolnček v zarjavi plava..., na katere koncu poje vila lepe besede: Jaz bom čula nad mladostjo, da mu kdaj se v dušo vrne!

Toda s tem opisom smo naznačili samo literarno vsebino lepe knjige, nismo pa še docela označili njene prave cene in njenega slikarskega značaja. Vse te pesmi — narodne kakor

tudi naših pesnikov od najstarejših do najmlajših — spremljajo ornamentalni okraski arhitekta *Vl. Gajška*, tiskani v štirih barvah! Naravnost razkošno je opremljena knjiga v lepih, ne preveč vpijajočih barvah. Ves tekst je postavljen v velikih črkah na barvnem polju ter ga krasijo v pesmih omenjeni rekviziti, ki jih arh. Gajšek lepo stilizirane postavi ob rob strani ter jo poživi in približa otroški fantaziji. Tako je prav za prav levji delež te knjige arhitektskega značaja ter njen uspeh v likovni razporedbi teksta. In ta je gotovo uspeha, tako da knjiga predstavlja resničen album mladostnih spominov, oziroma spominov na mladost, ki jih deloma zapisujejo starši, deloma otrok sam, ko vstopi v ljudsko šolo in že lahko beleži svoje prve vtise. Zbirke fotografij, za katere je določen prostor na straneh, samo dajo še lepši okvir tem polnim stranem.

Tako je slovenski knjižni trg za eno lepo knjigo o otroku bogatejši, bogatejši pa tudi za poseben nov tip albuma. Namenjen je otroku za celo življenje kot spremljavo mladosti, zato tako razkošno oprema ni odveč. Knjiga je gotovo najlepše darilo botrov ali botre h krstu novorojenčka, ali pa tudi otroku za god, za Miklavža ali božič. Tudi naknadno pride otroku prav, da vlep v knjigo sličice iz svojih prvih let ter podobe svojih staršev, botrov itd. ali pa vpiše datume svojih pomembnih dogodkov v življenju: rojstvo, dan prvega sv. obhajila, dan sv. birme, imena botrov in botre, ter imena svojih součencev ob koncu šolske dobe.

Hinavstvo in resnica

Sedaj, ko je komunizem doživel ponovni poraz in zopet rabi ljudskih simpatij, da se dokopije do moči, je zopet potajju svojo naravo in na vsa usta vpije, da nasproti veri nikakor ni sovražno razpoložen, da je laž in kleveta, ko »Slovenec« in »Domoljub« pišeta o komunističnem brezboštvo in verskem preganjanju. Celotale daleč gre, da proglasa komunistično stranko za zaščitnico vere in svobodnega prepričanja. Celotale Kardelj — glavni kolovodja komunizma v Sloveniji, se ne sramuje zatrjevati v nekem svojem zakoncem komunističnem listu, da je laž in kleveta, če kdo pripisuje komunizmu veri sovražno razpoloženje; na dolgo in široko govori o komunistični stranki in o Sovjetski Rusiji kakor o nekaki objubljeni deželi za svobodo krščanstva.

Večje hinavstvi seveda ni mogoče misliti. Dovolj priča o sovražnem razpoloženju Sovjetske Rusije, zlasti do krščanske vere ogromno zatiranje, ki se je sprostil nad rusko pravoslavno cerkev vse do začetka sedanje vojne. Če je sedaj Stalin taktiko spremenil, je to storil pač iz trenutne primorenosti, a ne iz idejnih razlogov. Najbolj dokazuje neiskrenost njegove taktike postopanje njegovih privržencev na Balkanu, predvsem pa v Sloveniji. Kdo more tajiti, da je bilo že nad 20 duhovnikov ubitih od komunistov in da bi jih bilo še neprimerno več, če ne bi prišla rešitev? Ali je to prijateljsko razpoloženje nasproti veri? Kdo more tajiti, da so komunisti po deželi pobijali predvsem predstavnike verskega življenja, člane Katoliške akcije in drugih verskih društev? Kdo se še ne spomni povelja komunistične stranke ob izbruhu španske državljanske vojske, ko je komunistična centrala v Moskvi dala navodilo, da se v prvi vrsti brezobzirno pobije vsa španska katoliška duhovščina?

Kdo more dalje trditi, da je podli umor župnika Platiše in kaplana Vitigoja, ki se je zgodil prav v zadnjem času neke v gozdovih nad Catežem, prijateljska poteza nasproti krščanstvu? To more verjeti samo človek, ki mu ni dana iskrica razuma. Prilozovanje komunistične stranke katoličanom ne bo rodilo nobenega uspeha, tudi če se pod članki v tem glasilu in po drugih zakonitih listih podpisuje sam komunistični poglavar Edvard Kardelj.

Iz gospodarstva

Zasluge delavstva v ljubljanski pokrajini. Iz statističnih podatkov Zaveza za socialno zavarovanje je razvidno, da je znašalo v letu 1942 povprečno dnevno število zavarovanih delavcev in nameščenec 26.510 (v dobi od 11. aprila 1941 do konca decembra 1941 29.555). V nasprotju z zmanjšanjem števila zavarovancev se je povečalo od 1941 na 1942 število bolnikov od 668 do 796, v še večji meri pa je nerastel odstotek bolnikov iz sicer od 2,26 na 3 odstotke.

Povprečna dnevna zavarovalna mezda se je dvignila od 16,58 na 23,33, skupna dnevna zavarovalna mezda pa od 459,964 na 618,372 lir. Mesečna zavarovalna mezda se je zvišala od 12,74 na 16,13 milj. Skupno pa je znašal lani zaslužek delavstva in nameščenstva 193,6 milij. lir dočim je leta 1941 v razdobju, ki smo ga navedli zgoraj, znašal 152,87 milj. lir. Dejansko pa so bile mezde in plače višje, ker so bili zavarovalni razredi pri več plačanih delavcih in nameščenih prenižani.

Trgovska zbornica v Splitu. Hrvatske oblasti so v Splitu obnovile tamšnjo zbornico, ki je bila svojevčasno razpuščena; sedaj je zopet začela delovati.

Obtok bankovcev na Hrvaškem je dosegel s koncem meseca oktobra 1943 34,32 milijarde kun, dočim je konec septembra znašal 31,82 milijarde kun.

Prodaja usnja in čevljev na Hrvaškem. Vsak kupec čevljev ali usnja mora na Hrvaškem, čeprav ima dobavnicu izstavljeno in tudi potrebne točke, predložiti prodajalcu legitimacijo o svoji identiteti.

Bolgarija gradi svojo tovarno konoplje. Bolgarske družbe so dobile posojilo 7 milijonov levov za zidavo tovarne konopljinih vlaken.

Lepa knjiga staršev o svojem otroku za svoja leta! Koliko užitek jim lahko daje taka knjiga in koliko lepih spominov bo vzbujala v otroku, ko bo stopil v življenje in si v težavah starosti poiskal uteh v spominih na svojo vedro mladost!

Razpis literarne nagrade

Literarna nagrada založbe KLAS za leto 1944 v višini 6000 lir. — KLAS je javnosti že znano, se je letos ustanovila nova knjižna založba KLAS (knjižarna Zuzek, prehod nebotičnika), ki si je postavila v svoj program načelo, da bo izdajala samo izvrjna domača dela. V letošnjem programu so Magajna: Oživi! obrazi, Dular: Krka umira in Narodopisje Slovencev v dveh delih, ki so deloma izšla, deloma izidejo v prihodnjih mesecih. Založba sedaj razpisuje vsakoletno januarsko literarno nagrado za najboljši roman ali zbirko novel slovenskega pisatelja v višini 6000 lir. Zbirka novel mora obsegati 16 tiskanih pol in roman vsaj 20 pol. Velikost pole oziroma tiska se računa po Dularjevemu romanu Krka umira, ki bo v kratkem izšel. Rokopise je predložiti v dveh tipkanih izvodih najkasneje do 15. januarja vsakega leta.

Poleg dela, ki ga bo ocenjeval odbor pod vodstvom g. prof. Franceta Vodnika, je pripravljena založba odkupiti tudi ostala dela po običajnem honorarju. Nagrada se izplača takoj na predlog odbora, običajen honorar pa po dogovoru z založbo.

Drobne novice

Novi grobovi

† Rajmund Marin. V Mirni je umrl Rajmund Marin, posestnik in krojaški mojster. Njegovo truplo počiva na far-nem pokopališču pri Sv. Heleni. Sveta maša zadušnica za pokojnika bo v petek, 19. novembra, ob pol osmih zjutraj v uršulinski cerkvi v Ljubljani. Naj počiva v miru!

Zgodovinski paberki

18. listopada:

L. 1787. se je rodil v Cormeillesu na Francoskem slikar Louis Jacques Mandé Daguerre iznajditelj fotografije.

L. 1869. se je rodil na Brezjah v občini Kover pri Trzinu Janko Brejc. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu in Ljubljani, na Dunaju je študiral pravo. Po dovršenih študijah je bil kot odvetnik koncipient v Ljubljani stopil v javno življenje. L. 1901. je bil izvoljen v kranjski deželni zbor, pa še L. 1903. odloži mandat in se preselil kot odvetnik v Celovec, kjer je postal predsednik kat. političnega in gospodarskega društva koroških Slovencev. Vodil je z veliko vmeno svoje rojake v prosvetnem, političnem kot tudi gospodarskem delovanju. Ob prevratu je bil pozvan v slovensko narodno vlado kot poverjenik za notranje zadeve, postal 20. januarja 1919. predsednik deželne vlade za Slovenijo ter ostal v tej funkciji do 14. decembra 1920. L. V času njegovega predsedništva se je izvršil krvavi spopad s komunisti na Zaloški cesti v Ljubljani in koroški plebiscit. Zaradi težkih nesoglasij z osrednjo vlado je odstopil, pa vendar tudi deželno vlado še dalje. Kot publicist je sodeloval pri Miru, Slovincu. Socialni misli, bil odbornik Mohorjeve družbe in soustanovnik Slov. sol. društva na Koroškem.

Iz »Službenega lista«

Službeni list št. 92 objavlja naredbo o postavitvi županov in občinskih svetov, naredbo o prenosu nekaterih postav na župane, naredbo o mandatnem postopanju županov v upravnokazenskih stvareh, naredbo o občinskih uslužbenih in uredbi o občinski trošarini na alkoholne pijače. Besedilo uredbi bomo objavili v jutrišnji številki.

Poziv poltelje. Opozorja in poziva se vse prebivalstvo mesta Ljubljane, da sodeluje pri vseh pripravljanih delih protitelalske zaštite, da izvršuje in se pokorava ukrepom, ki jih izdajajo organi te zaštite. — Splošna pravila in naloge, ki so naložene organom protitelalske zaštite in dolžnosti, katere naj izpolnjujejo posamezniki, so bile že objavljene v raznih brošurah, razglasih in lepakih. Protitelalska zaštita se more uspešno izvesti le s pozitivnim sodelovanjem vsega prebivalstva. — Uprava policije.

Gz. župnike, ki prihajajo z deleže v Ljubljano, naprošamo, da se čimprej oglašijo v naši pisarni v dopoldanskih urah (Miklošičeva cesta 7-I.). Skofijska dobrodelna pisarna v Ljubljani.

Svarilo! Vsa krogar evarim pred nakupom triekilja št. 791 kakor tudi pred nakupom raznih delov, ker je bil isti ukraden.

Višji trgovski tečaj v Ljubljani sprejema kot redne slušateljce (ice) one dijak(e)-ne, ki so dovršili višje razrede srednje šole ali pa redni Enoletni trgovski tečaj. Vpisovanje se vrši še naknadno. Prospekt na razpolago. Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Učite se strojeplata! Novi eno- in trimesečni tečaj — dnevni in večerni — prične 20. novembra. Največja moderna strojeplata: raznovrstni stroji. Desetpretna metoda. Pouk je dopolnil, popoldne ali zvečer, učne ure po želji obiskovalcev. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. — Posebni tečaj tudi za knjigovodstvo, korespondenco, jezike itd. Izbirna predmetov po želji. — Informacije, nove prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Zasilni izhod iz zaklonske mora biti zgrajen tako, da je podana čim največja možnost za rešitev iz zaklonske, če bi se hiša sesula.

Dosedanji predpisi so še v veljavi

Zaradi prevrata v Italiji je nemška oborožena sila zasedla del italijanskega imperija in tudi našo pokrajino, ki je bila priključena upravni enoti »Jadranski Primorje«, ki ga tvorijo po členu I. naredbe des Obersten Kommissars in der Operationszone »Adriatisches Küstenland« z dne 1. X. 1943 province Furlanija, Gorica, Trst, Istria, Ljubljana in Kvarner z vključenimi ozemlji Sušaka, Bakra, Cembra in Krka.

Citirana naredba določa v členu II.: Do sedaj v pokrajini veljavno pravo ostane v moči, v kolikor ne nasprotuje ukrepom za zavarovanje prostora ali pa v kolikor se od mene izrecno ne spremeni.

S tem je izrečena kontinuiteta vseh do sedaj veljavnih zakonov in predpisov z zakonito močjo. V bodoče ne bodo veljavni samo oni predpisi, ki jih pristojni naredbodavci izrecno razveljavijo. Samo ob sebi se razume, da izgubijo veljavo tudi oni predpisi, ki niso v skladu, oziroma, ki ne bodo več v skladu z ukrepi, ki jih izdaja pristojna nemška oblast, ki jih izdaja pristojna nemška oblast, ki za zavarovanje njihovih interesov v tem prostoru. Naravno izgube veljavo tudi predpisi, ki ne odgovarjajo več novo ustvarjenemu državnemu pravu ali dejanskemu položaju prostora, ki je prišel pod nemško upravo.

Tako se razume samo ob sebi, da n.

Srednješolci-ke, ki nimajo letos rednega pouka, lahko koristno uporabijo svoj prosti čas, da se priučijo praktičnih strokovnih predmetov: strojeplata, stenografije, knjigovodstva, korespondence, jezikov itd. Novi tečaj se prične v ponedeljek, 22. novembra. Izbirna predmetov po želji. Učnina nizka. Vpisovanje dnevno. Podrobne informacije: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Važno opozorilo: Dijaki-inje vseh srednjih, strokovnih in meščanskih šol, ki letos nimajo rednega pouka, lahko nemoteno, redno in uspešno nadaljujejo svoje šolanje, da posebej naš specialni »Korepetitorij Napredek« in to v središču mesta na Kongresnem trgu, ki je priznana najboljši po svoji organizaciji in odličnem pouku. Pouk se vrši v ločenih skupinah za vse šole in razrede, za vse ali posamezne predmete, tudi za jezike. — Zahtevajte naš nov brezplačen prospekt: Vodstvo specialnih inštrukcij v prostorih Trgovskega učnega zavoda Kongresni trg 2. — Središče mesta. — Pazite na naš pravi naslov.

Tvrda Everest sporoča vsem ljubiteljem moderne glasbe, da je za letošnje zimsko sezono pripravila večjo množico novih gramofonskih plošč najnovjših posnetkov, katere so namenjene izključno za izposojanje. Izposojajo se tudi gramofoni. Posojnina je zelo ugodna. Poslužujte se te izredne prilike, katere vam omogoča brez nakupa posest gramofona in poljubne količine novih gramofonskih plošč za začetno dobo. EVEREST, Prešernova 44.

Dramsko gledališče

Četrtek, 18. novembra, ob 16.30: »Cvetje v jeseni«. Izven. Cene od 22 lir navzdol. Petek, 19. novembra: Zaprti. (Generalna). Sobota, 20. novembra, ob 16: »Kovarstvo in ljubezen«. Red Sobota.

Operno gledališče

Četrtek, 18. novembra, ob 16: »Thais«. Red Četrtek. Petek, 19. novembra: Zaprti. Sobota, 20. novembra, ob 16: »Orfej in Evridika«. Red B. Nedelja, 21. novembra, ob 16: »Traviata«. Izven. Cene od 32 lir navzdol.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 18. november:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.30 Glasbeni uvod —

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Do 25 cm visok sneg

Slabo vreme z dežjem in snegom je vladalo dobre 4 dni. V tem času je deževal na univerzi nameril do 65.9 mm padavin, množina, ki je presegla padavine, zaznamovane v letošnjem oktobru. V torek je začelo okoli 10 dopoldne snežiti. In neprestano so padali gosti, težki, mokri snežni kosmi na ravna polja in travnike. Padlo je do 25 cm snega v ljubljanski okolici. Prav kratka poročila pa navajajo, da je v kočevskih gozdovih padlo že do 1 m snega. Temperatura pada, značni pritisk se dviga. V torek je bila najvišja dnevna temperatura +2° C, v sredo jutranji minimum +0.2° C. Barometer, ki je v ponedeljek dosegel najnižje stanje 752 mm, se je dvignil na 761.8 mm. Od torka zjutraj do srede zjutraj je bilo 24.5 mm padavin.

Nad 21 milijonov vknjiženih na posestvu

Zemljiška knjiga okrajnega sodišča v Ljubljani podaja za letošnji september poučno in značilno sliko o splošnem stanju na ljubljanskem denarnem trgu. Denarni zavodi so dovoljevali primerno visoka posojila in kredite proti vknjižbam zastavne pravice na razne nepremičnine, ležeče večinoma v okolici mestne občine Ljubljane. Tako je v septembru zemljiška knjiga zaznamovala 40 predlogov za vknjižbo zastavne pravice v vrednosti posojil, ki so dosegla skupni znesek 924.857 lit. Najvišje vknjiženo posojilo je znašalo 123.000, najnižje pa 1300 lit. Zelo redke so intabulacije posojil na kmetijsko posestvo v okolici. Kmet se skuša nasplošno rešiti vseh vknjiženih bremen. Dalje je bilo v septembru zaznamovanih 36 predlogov za zaznambo vrstnega reda, s katerim se zavarujejo razni visoki hipotekni krediti, dovoljeni od denarnih za-

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 18. listopada: Odon, opat; Posveč. cerkva sv. Petra in Pavla.

Petek, 19. listopada: Elizabeta Tirinška, kraljica in vdova; Poncijan, papež in mučenec.

Lunina sprememba: zadnji krajec 19. listopada ob 23.43. Herschel napoveduje lepo vreme.

Dramsko gledališče

»Cvetje v jeseni« Izven. Ob 16.30.

Operno gledališče

»Thais«. Red Četrtek. Ob 16.

Kino Union

»Zenske niso angeljke«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

»Valček s teboje«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Deuklanjšček, Cesta Arielle Rec 4, in mr. Bohinc, ded. Cesta 29. okt., 31.

Praktični nasveti

Za četrtek: ugodneje za zunanjo opravila in sušitev perila.

Za petek: za vse opravke je ugodno, doma zakurimo dobro peči in se pripravimo za mraz.

12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo izvajajo radijski orkester, vodil dirigent D. M. Šijanec — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Narodopisno predavanje — 19 Slovensko narodno glasbo izvajajo radijski orkester, vodil dirigent D. M. Šijanec — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Zvoki Puste — 21 Pesmi za razvedrilo — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

Poizvedovanja

Osebo, ki je odpeljala triekilj iz veže Colzove hiše, Breg 20, naprošam, da ga vrne lastniku, ker gre na račun in škodo uslužbenca.

Do 5 vagonov zelja v Ljubljani

Ob sredah so doslej navadno na živilskem trgu prodajali zeljate glave, kakor tudi ob sobotah. V najhujšem sneženju v torek so z glavnega kolodvora vozili lepe zeljate glave in jih spravljali v mestne lope ob Mahrovih hiši. Pet mestnih lop so z zeljem do vrha napolnili. V sredo so hitele gospodinje na trg, da bi si nakupile nekaj zeljnatih glav. Lope so bile že zaklenjene. Povpraševali so okrog po vzroku, zakaj ne prodajajo zelja, pa so navadno dobile kratak odgovor: »Zelje bodo jutri, v četrtek, prodali. Bo nekoliko dražje, ker je uvoženo.« Kakor zatrjujejo je prispela iz Italije večja pošiljka zelja, do 5 vagonov. Zelje je bilo na glavnem kolodvoru razdeljeno med posamezne zavode in za živilski trg. Tudi iz okolice je bilo za Gospodarsko zvezo prispelano več voz tepega zelja.

Zaradi slabega vremena in velike broge je bil živilski trg v sredo bolj mrtev. Malo je bilo zelenjave. Branjevi so prodajali jabolka na otroške živilske nakaznice.

Kronika nesreč

Reševalna postaja je včeraj zaznamovala več prevozov bolnikov v splošno bolnišnico. Nesreč ni bilo. Na Starem trgu št. 32 stanujočega trgovskega pomočnika Rada Koželja je zadela kap. Prepeljan je

bil z reševalnim avtomobilom v bolnišnico.

Sneg ovira stavbna dela

Novembrski dnevi so bili sprva ugodni za razna stavbna dela zunaj na prostem. Na periferiji mesta je bila stavbna delavnost še kaj živahna. Na dolenski strani n. pr. so se začela letošnja jesen na treh krajih stavbna dela. Zidajo manjše stanovanjske hiše. Večjo je sezidal mehanik Remec ob Dolenski cesti. Sedanje zelo slabo vreme, ko skoraj neprestano sneži, zelo ovira vsa stavbna dela. Zidarji hite, da bi spravili stavbe v surovem stanju vsaj za silo pod streho.

Obsojen zaradi gozdne tatvine

Lani meseca avgusta in pozneje so mnogi ljudje zelo opustili gozdove na Bokalcih, ki so last mestne občine Ljub-

ljanske. Sekali so vseprek, vozili so domov cele hlode, hrastove, smrekove, bukovke in borove. Nekateri so se na ta način dobro založili s kurivom. Bilo je že več oseb zaradi gozdnih tatvin, izvršenih na škodo mestne občine ljubljanske, klicanih na odgovor pred sodišče in tudi obsojenih. V torek je prišel pred kazenskega sodnika — poednca na okrožnem sodišču oženjeni tesar France, stanujoč na Viču. Z nekim svojim znanecem je lani avgusta posekal v bokavskih gozdovih mestne občine dva hrasta, bukeve in najmanj 10 smrek. Škoda je bila cenjena na 3400 lit. Hrastov in bukov les je porabil za kurivo, smreke je prodal za 2000 lit. Zaradi prestopka tatvine je bil tesar France obsojen na tri mesece strogega zapora, to nepogojno. France je pred sodnikom tatvino priznal.

Radislav Rudan: »Argonavti« II. del

Slovenčeva knjižnica III-5, št. 67

Lansko leto smo v 53. številki Slovenčeve knjižnice dobili prvi del Radislava Rudana izvirnega romana o Argonavtih. V njem smo s pisateljem spremljali Jazona in njegove junake iz Tesalije in se približali cilju njihovega popotovanja — mestu Aji v Kolhidi, kjer naj bi Argonavti dobili zlato runo in tako izpolnili svojo nalogo, ki so jo dobili od kralja Pelija.

Medtem ko je bilo to popisovanje poti grških junakov v prvi polovici le preveč samo popisovanje, je sedaj izšli drugi del mnogo prekosil prvega. V drugem delu je skoraj vsa prva polovica romana prav napeta zgodba, kakor se dogaja v sami Kolhidi vse dotlej, dokler Jazon ne doseže zlatega runa in dobi povrh še kraljevo hčer Medejo za ženo. Posebno veliko se mora Jazon borovati s temnimi silami kralja Ajeta in njegovih goljufivih svetnikov, toda končno vendarle dobro zmaga, zlasti še tedaj, ko priskočita Jazonu na pomoč zaročenka Medea in impeniten svetnik Argomed. Druga polovica drugega dela romana nas pa povede z Argonavti na pot domov v Tesalijo — po četrti teoriji — po poti čez naše slovenske kraje v Jadransko morje, v severno Afriko in šele nato mimo Krete zopet proti severu v Tesalijo. Ta mnogo daljša pot kot je bila iz Tesalije do Kolhide, je seveda vsa polna pustolovskih dogodkov, zopet vsa polna čeri in nevarnosti za naše junake, ki pa vse ovire srečno premagajo, dokler se Jazon ne vrne z ženo Medejo v Jolk in tam zavladata ter s svojo vlado začne novo dobo v zgodovini Grške, ko začne delovati za zdinjenje vseh posameznih grških držav in držav. Nas v drugem delu posebno privlačijo dogodki Argonavtov na Savi, kako ustanove Medijo — Izlake in kraj imenujejo po Jazonovi ženi in po Sarmatu Izlaku, ki se jim je pridružil v zaroti proti kolidskemu kralju, ter na poti po Donavi in Savi. Zanimivi so tudi opisi popotovanja Argonavtov po velikem jezeru — sedanjem ljubljanskem barju, pričujoči smo pri ustanovitvi Elbane — Ljubljane, nato pa spremljamo junake, ko prenesejo svojo razdrto ladjo čez Kras v Vipavo in jo v Soči spet sestavijo ter se spuste po nji v morje.

Drugi del ima tedaj že na zunaj v svoji zgradbi dve veliki odliki pred prvimi: odličen popis vrhunca vsega popotovanja v Kolhidi in pot Argonavtov skozi naše kraje, tako da smo Slovenci tudi kar neposredno zvezani s to zanimivo grško bajko. Sicer je tudi v tem delu morda malce preveč s superlativi govorjeno o grških junakih, tudi tu je zgodba deloma preveč idealizirana, saj se Argonavtom prav vse posreči in iz vseh spopadov tako rekoč vsi odnesejo celo kozo, postane na nekaterih mestih tudi pripovedovanje nekoliko dolgočasno, zlasti na poti po Donavi, vendar vse te pomanjkljivosti sedaj odtehta izredno napeto dejanje v Kolhidi, zanimivost popisa naših krajev v stari dobi, obisk pri Kirki in popis potresa in izbruh ognjenika, kar dožive Argonavti na morju tik pred vrnitvijo v domovino.

Tako se je Radislavu Rudanu na temelju stare grške bajke posrečilo napisati prav dobro in zanimivo, v drugem delu tudi napeto ljudsko povest. Vsa zgodba je zasnovana — kot

je to pomembno za vse prvine epske pesnitve — na etičnem načelu dobrega in zla. Zlo je gonilna sila vsega popotovanja Argonavtov, kajti Jazonov stric je hotel, da bi bil Jazon čim dalje od domovine, čim dalje od prestola, do katerega je sicer po očetu imel pravico. Zato je želel, da bi se na ti dolgi poti pogubil. In res — v neštete zanke je zašel, toda na koncu zmaga dobro. Vsi, ki delajo hudo, so kaznovani, dobro pa je poplačano.

Rudan pa je poleg same zgodbe hotel podati tudi življenjske razmere v 13. stoletju pred Kristusom v Grčiji in prikazati tudi življenjske nazore naših junakov. Tudi v tem se drugi del zelo dviga nad prvim. Odstavki, ki v njih naši junaki razmišljajo tudi o globokih življenjskih vprašanjih, o duši in nesmrtnosti, da celo o vprašanju enega samega Boga, so pogosti posebno od tistega časa, ko se Jazonu pridruži lepa in po svoji volji močna Medea. Poleg duhovno kulturnih vprašanj se je pisatelj posrečeno dotaknil tudi širjenja materialne kulture in civilizacije, ki je z njo v tesni zvezi popotovanje Argonavtov. Saj so na dolgi poti spoznali prenovno novih stvari, ki so se potem doma z njimi okoristili, pa tudi sami so divjim plemenom po naših krajih prinesli svojo višjo omiko in nje sadove. Prav lepa so mesta, kjer junaki razmišljajo o vladanju in nalogah vladarjev, o razmerju med močjo in ženo, o slogi in sovrastvu. Izvrsten je tudi opis potresa, veličastnega prizora iz narave, in prikazovanje, kako ta naravni pojav doživi preprosti človek, izobraženejši Grk in kakor pesnik — Orfej namreč spremlja Argonavte na vsej poti.

Tako smo z obema deloma Argonavtov dobili Slovenci novo izvirno povest, ki se zlasti po široko zasnovani zgradbi in po idejnih in psiholoških globinah v resnici že kar približuje romanu, kakor je pisatelj delo tudi naslovljal, a je morda tak naziv vendarle malo previsok. Epske širine delu sicer res ne manjka, a za roman bi vsekakor moral pisatelj seči še mnogo globlje in v marsičem tudi še na šir.

Jezik in slog sta zadovoljiva v povesti, tu in tam je slog malo pregestobesen, jezik pa prekinjivčen, celo papirnat na nekaterih mestih. Prav z živahnim slogom bi bil tudi prvi del boljši, tako pa precej zaozasta za drug. Celotnega dobrega vtisa posebno, ko si prebral drugi del, pa tudi manjše jezikovne in slovnične nedoslednosti, ki bi jih lahko več našel, ne motijo.

F. J.

Razburljiv dogodek v Šelenburgovi ulici

Ljubljana, 16. novembra.

Šelenburgova ulica je bila nekoč promenada znane ljubljanske »zlate« mladine. To promenado je le sem in tja metil kak voz. S senom ali z gnojem naloženi vozovi sploh niso smeli po tej ulici. Bila je tudi prva ulica v Ljubljani, ki je bila tlakovana z asfaltom. Ko pa je stekel skozi to ulico tramvaj, je bilo promenade konec in preselila se je na sosednjo široko cesto. Ulica pa je seveda sedaj odprta za vse promet in nič čudnega ni, da je v tej ulici doslej prometnih nezdoh, ker neprestano švigajo vozila in vozijo tramvaj. V torek, kmalu po popoldanski uri, se je v tej ulici pripetila mučna nezgoda, zaradi katere je za pol ure zaostal ves promet, le vojaški avtomobili so si s težavo utirali tik ob hodniku pot skozi razburjeno množico in mimo vzroka te nezgode. Ob tej uri je namreč neki hlapec gnal težko kobiljo po Šelenburgovi ulici. Kobila je v zadnjem stanju brejosti in ji je bilo videti, da bo kmalu žrebila. Tik pred kazinskim poslopjem pa je na mokrem, sneženem asfaltu kobila spodrsnila in se prevrnila. Kadar kje pada na asfalt konj, vedo vozniki, je konja, naj bo še tako lahek, težko dvigniti. Na deželi bi v tem primeru šlo lažje, pritekli bi kmetje in dvignili nesrečno kobiljo. V mestu pa je malo moških, ki bi hoteli in znali kobili pomagati. Morali so priti poklicni gasilci, ki so s težavo dvignili kobiljo. Vrgli so pod njo vrečo, da bi lažje vstala; kobila je hropela, tolkla z nogami krog sebe in malo je manjkalo, da ni ranila tega ali onega gasilca. Prišel je tudi sam gasilski inspektor inž. Dolencec, ki je prevzel poveljstvo nad reševanjem kobile, dokaz, da je bila nezgoda zelo resna. Kobila sama je bila tudi ranjena ob kopitih. Z največjo težavo je je osem mož dvignilo zopet na štiri noge, tako da je mogla nadaljevati svojo pot z gonjačem. Ves čas so morali potniki na tramvaju prestopati z voza na voz, druga vozila, razen vojaških, pa so morala voziti po bližnjih sosednjih ulicah. Pri vsej nezgodi je najbolj čudno to, da je lastnik kobile sploh pustil žival v takem stanju in takem vremenu iz hleva, saj bi se utegnilo zgoditi, da bi kobila skotila — sredi ceste! Malo več razumevanja za stanje živali bi bilo res na mestu!

Tudi ladje imajo svojo usodo

Zaplenjeni oceanski parniki

»Normandie«, ponos francoske trgovske mornarice, ki so jo bili leta 1934 spustili na morje, leži vsa sežgana in zarjavela v njujorskem pristanišču. Ta ladja, velika več kot 85.000 ton, opremljena s turbinsko-električnim pogonom, zgrajena povsem za najvišje desetisoče, je bila pravo čudo 20. stoletja. Tretja republika si je z njo privoščila razkošje, da je najvišjim glavam mednarodnih denarnikov podala nekaj povsem posebnega in čezmernega. Na »Normandiji« naj bi se milijonarji čutili domače v družbi sebi enakih. Zato je bilo na ladji le 450 prostorov tretjega razreda, 660 prostorov drugega in 900 prvega razreda. Prvi razred je imel na razpolago takšne razkošne prostore, da so ob pogledu nanje še tozadevni strokovnjaki zmajevali z glavjo. Višek vsega pa je bilo onih 24 prostorov, ki so bili na promenadni krovu in so imeli vsak svojo posebno teraso za sončenje. To prav za prav niso bile več razkošne kabine, ampak majhne palače, polne sijaja in krasot.

Toda — prekmalu je bilo konec tega bahaštva. Ko je izbruhnila ta vojna, je bila »Normandija« zasidrana v luki v New Yorku in ni smela nič več nazaj v Evropo. Ikriti so jo dali Američani prekrstiti na ime »Lafayette« in jo spremenili v prevozno ladjo za vojaške čete. Med tozadevnimi deli za spremenitve ladje pa je nastal požar, ki je ladjo povsem razdejalo. Odtlej tiči ta največja in najboljša gospodarska ladja sveta kot razbitina na odprtem vodovju Hudsona. Včeraj je bila še ponosna kraljica oceanov, danes pa je staro železje! Usoda tega odličnega oceanskega parnika je videti kot simbol starega in zahajajočega sveta plutokracije.

Jara gospoda na 56.000 ton

Nemško ladjo velikanka, »Vaterland«, ki je bila nekoč s svojimi 56.000 tonami največja in najlepša trgovska ladja na svetu, so leta 1917 prekrstili Američani na ime »Leviathan«. Nemški brezparnik »Kaiser Wilhelm II«, ki je bil odlikovan z »modrim trakom«, so spremenili na ime »Monticello« in ladja »Kronprinzessin Cecilie« je dobila ime »Mont Vernon«. Na teh najboljših ladjah so Američani v prvi svetovni vojni prevajali svoje čete v Evropo, dasi Nemčija do leta

1917 nikakor ni mogla verjeti, da bi se Amerika resnično polastila njenih ladij. S tem v zvezi se spominjamo drzne vožnje »Bremen«, ki je l. 1939 navzile blokadi, minskih zapor in angleških bojnih ladij srečno prispela iz New Yorka v domovino.

»Vaterland« je leta 1914 stopila v službo in je kot »Leviathan« zavzemala do l. 1929 prvo mesto sprčo vse trgovske mornarice. Šele ko sta bili po Nemcih zgrajeni ladji — velikanki »Europa« (1928) in »Dresden« (1929), je postala »Vaterland« nedonosna. Ta-

krat so se Američani domislili, da naj bi ladja »Vaterland« ali »Leviathan« služila kot plavajoče nočne zabavišče njujorčanov. Opremljena naj bi bila kot razkošen hotel, imela naj bi kino, gledališče in 1000 postelj. A stroški za vse to so bili preveliki in leta 1934 je nekdanji parnik »Vaterland« odplul še enkrat čez Atlantsko morje in sicer na Škotsko, kjer je postala razbitina.

Slična usoda je zadela sestrsko ladjo »Vaterland« — 57.000 tonski nemški parnik »Bismarck«, ki je bil prekrščen v »Majestic« in je bil do gradnje »Normandije« in »Queen Mary« največja ladja sveta, in je kot šolska ladja za pomorščake dobila še tretje ime »Caledonia«. Re-nično, tudi ladje imajo svojo usodo!

Kraljica treh delov sveta

Velika in srečna doba Portugalske

Pred tedni so po vsej Portugalski slavnostno obhajali »Obilnico narodne revolucije«, ki je dne 28. maja 1926 prišla za krmilo ogrožene države ladje in je delo privedla iz omedlevalne in samounečevanja k samospoznanju in redu. Ta slavnost je bila na svoj 17. obilnični povsem v duhu obnovitve velike portugalske tradicije. V priloženosti članku je v obrisi prikazana ta slavna preteklost.

»Evropska predstraža v Atlantiku«, so imenovali otoške skupine Azorov, Kap Verdov, Kanarijskih otokov in otok Madeiro. Razen Kanarijskih otokov so vsa ta otočja v oblasti Portugalske.

Portugalska ima vsega skupaj ducat čezmorskih pokrajin, ki so raztresene po vsem svetu. Azore in Madeiro pritevajo naravnost k Portugalski, a druge imenujejo kolonije. To so: Kapverdski otoki v Atlantiku, Portugalska Gvineja in otok S. Thomé in Principe v Gvinejskem zalivu in še Angola in Mosambik v Afriki. Na zahodnem bregu Prednje Indije je portugalska last: Diu, Duma in Goa. V Južni Kitajski, prav zraven Hongkonga, pa Makao. Med Sundskimi otoki je kolonija Timor, na istoimenskem otoku, šigar zahodna polovica je pripadala Nizozemski Indiji.

Skoraj 2.100.000 kvadratnih kilometrov s približno 10 milijoni prebivalci obsega te portugalske kolonije. Kakor so različna plemena in šege teh kolonij, tako je različna njih proizvodnja in bogastvo tal. Na njih pridobivajo Portugalci: kovine in premog, žito in bombaž, kožo in olje, sladkor in tobak, kavo in kakao, les, slonovino, paprtole.

zato in demante. Pa so te velike in rodovitne pokrajine le površno obdelane in preiskane. Portugalska sama obsega 92.000 kvadratnih kilometrov in ima 7 milijonov ljudi. Kolonije so skoraj 22 krat večje, take velike kot Nemčija, Italija, Španija, Francija in Anglija skupaj! In vendar je to obsežno ozemlje samo ostanek one mogočne države, ki je bila nekoč last Portugalske.

Izvojevano in pridobljeno

Na vrtnih vrtovih v Cintri, zahodno od Lizbone, so privrati v Evropi dozorele pomaranče, prinesene iz južne Kitajske; dalje so zvezetice kamelije iz Japonske, fukasje iz Brazilije in so postale evropske rastline, a modričaste ciprese iz Prednje Indije so se razrasle po evropskih gozdovih. Tako še danes naj govorijo sadeži, cvetlice in drevesa, ki jih je dobila Portugalska, o pomorskem in kolonizacijskem duhu davno minulih stoletij.

Iz temne zgodnjeredneveških zmagovalnih bitk proti Saraceni in Mavrom se blesti ime prvega kralja Portugalske — Alfonza I., ki je bil burgundske krvi. Leta 1143 je dobila Portugalska, ki ima svoje ime po luki Porto-Calle (pristanišče Galije, rimska naselbina), svoje prve postavne in ustave, ki so spadale k najboljšim v srednjem veku. V nenehnem bojevanju proti afriškimi prihajajočim in proti ljubosumnim Kastilijci, je tu dozorjela junaki rod, ki ga je morala občudovati vsa Evropa. Ivan I. je položil temelj za oblast malega portugalskega naroda. In dal mu je s svojimi najmlajšim sinom Henrikom brez dvoma največjega moža njih zgodovine.

Pomorstvo je bilo takrat še povsem v rokah italijanskih mestnih republik in Španije. Trgovino s najvažnejšimi vzhodnoazijskimi in indijsko-vzhodnoafriškimi posojankami je posredovala Levanta. Zgodilo se je pa to, kar bi bilo drzno prerokovati: da je Sredozemsko morje izgubilo vodstvo, da so prenehale dotokanje svetovne zveze in je nastal povsem nov zemljepis — Portugalski, majhnemu narodu, ki se je bil dotlej upal priti komaj kam delj od svojega obrežja.

Henrik Pomorščak

Ivan I. se je po svoji zmagi nad Kastilijo lotil spet bojev zoper Mavre, vdril je v Afriko in je zavzel Ceuto. V njegovih armadih je bil njegov sin Henrik, ki ga je mikal daljni Ocean. Na koncu tedaj znanega sveta, na skali, ki so butali valovi vanjo, na Rto Saint Vincentu, na najbolj južnozahodni točki Evrope se je naselil. Prepričan je bil, da ima zemlja obroke kriev, zavrel je vse fantastične marnje in začel delati načrte za svoja velika odkritja. Ustanovil je pomorski arzenal, šola za navigacijo in zemljepis, astronomski observatorij in je povabil k sebi vse učene veljake brodolovca, zemljepisa, fizike, zvezdoslovja in matematike. Tako je krog njega nastalo središče praktične učenosti. Henrik se je mnogo trudil, da si je pridobil pomorščakov, ki so se upali tvegati vožnjo na odprto morje. Takrat so se ball navpično padajočih sončnih žarkov ob ravniku, češ da sežgo ladje in moštvo; ball so se velike magnetne gore, ki del pritegne nase vse žebile iz ladij — in še v več drugih pravilje so vsi trdno verovali.

Ko je Henrik premagal neskončne težave in so se v domovini vel norčevali iz njega, pa mu je uspel veliki smoter: Leta 1419 je odkril Madeiro, leta 1431 Rto Blanco in Azore, leta 1445 Rto Verde in 1446 Kapverdске otok. Ladje princa Henrika so prodrale dalje in dalje, in ko je učeni in delavni princ leta 1460 umrl, so bile njegove ladje prodrele skoraj do ravnika. S

prilobilo svetovni sloves. Ta nova snov nima nobenih slabih lastnosti rastlinskega vlakna več. V vodi se komaj malo napne, lahko je po več ur in celo po ves dan v jedkih kislinah, ne da bi se vidno spremenilo, ne gori in ne segnje, tako da je postalo izborno uporabno za varnostna oblačila ali za vrvi in jermenje v delavnicih s kislinami ali tudi za ribiške mreže. Oblek seveda ni moči narediti iz teh vlaknen, ker to vlakno spremeni v toploto svojo obliko, in zato je morala kemija vlaknen dalje iskati in je bilo njeno delo tudi zelo uspešno.

Obleke iz bencola in premogovih odpadkov

V kemiji ima že skoraj 50 let tako zvani bencolov obroč jako važno vlogo. Ta, v obliki šestkotnika misljeni kemični osnovni zidak bencola, je, kot je znano, sestavljen iz po šest vodikovih in ogljikovih atomov. Ta bencolov obroč, ki se pojavlja zmeraj spet v naštetih kemičnih spojinah, je postal glavni izvor novega, povsem sintetičnega vlakna. Uspešno je, da so s kemičnimi procesi razklali bencolov obroč, da so ga nato spremenili v dolg veriznat molekul, ki vsebuje, slično kot živalsko vlakno, tudi dušik, ki se da barvati kot naravna volna, in ki po trdnosti prekaša naravno vlakno. Seveda pa ni moglo biti cilj tekstilne industrije, da bi proizvajali umetna vlakna na škodo gorilnih sredstev.

77. Oktober se je kar malce zagrel, da je stopila Pepa pred zapuščenim mlin. »Hej, ali si semkaj prebegnila, Mičca-Marija?«

tem pa se je porodila želja, da objadralo Afriko in najdejo pot v Indijo.

Ravnalo je razdelilo svet

Moderna zgodovina odkritij afriških bregov je popolnoma portugalska in vsa predgorja in obale imajo še danes portugalska imena. Po smrti Henrika se je kralj Ivan II. lotil odkritij in je imel vrsto tozadevnih strokovnjakov in drznih pomorščakov zmeraj krog sebe. Med njimi je bil tudi Martin Behaim iz Nürnberga, ki se je udeležil pomorskega odkritja. Diego Caoa in kot sad te vožnje je izgotovil slavno »zemeljsko jabolko«, prvi globus. Na tej pomorski vožnji (1484-1485) sta bila odkrita otoka S. Thomé in Principe in je bil z velikim razburjenjem prevožen ravnik in dosežen zaliv Konga. Še malo, pa bi bili prispeli na južno konico Afrike.

A to slavo je dosegel Bartolomej Diaz, ki je l. 1486 objadral Rto Dobro nade — in pot za v Indijo je bila odprta! Kratkovidnost njegovega moštva, ki se je hotelo na vsak način vrniti v domovino, je ovirala Diaz, da ni mogel pluti dalje. Tako je moral prepuštili lavorike največje slave Vasco da Gama, ki je l. 1497 s štirimi ladjami odplul na morje, objadral Afriko, zavzel Mosambik in je pristal v Malabarju — v Prednji Indiji.

Še ko je živel Henrik, je papež Nikolaj V. izdal dva razglasa, po katerih je papež podaril Portugalski vse obale in otoke Afrike, ki so jih bili Portugalci že odkrili, ali ki jih bodo še odkrili. To »darilo« je izviralo iz tedanje miselnosti, po kateri je bil papež, kot poglavar kristjanov, neomejeni vladar vseh pokrajin, kjer so bivali

Čarobna svetilka v rokah raziskovalca

Med številnimi raziskovalci, ki so v prošlih desetletjih preresetavali zakone prirode, je tudi profesor Viljem Konrad Röntgen, vodja Fizikalnega zavoda na wüzburgski univerzi. Pri svojih neštetih preizkusih na področju toplote, odvajanja toplote in elektromagnetnih učinkov je leta 1895 slučajno odkril skrivnostne žarke, ki so omogočili videnje v notranjost našega telesa. Röntgen je bil ovil v nepozorno lepenko tako zvano brezžarčno Hitforjevo cev in je pri tem opazil, da se je zavešil senčnik, ki je stal v bližini pristojila in je bil namazan s posebnimi kemičnimi snovmi. Iz tega se je dalo sklepati, da od cevi izžareva nekaj, kar prodira skozi gosti, črni ovoj iz lepenke, dasi teh žarkov ni bilo moči zaznati. Röntgen je še v nadaljnjih poskusih dognal, da ta nova vrsta žarkov lahko več ali manj prodre skozi skoraj vsa telesa, ne glede na njih gostoto.

S to čarobno svetilko je človeku dano orožje neizmernega pomena. — Röntgen se je odrekel vsemu dobičku od te svoje iznajdbe in jo je brezplačno izročil znanstvu. Številni borci v službi Röntgenovih žarkov so postali žrtve te iznajdbe, dokler ni bila iznajdena še varnostna naprava zoper tozadevne nevarnosti. Pot do novih spoznanj je odprta. Zdravniki so imeli pred selboj vpogled v notranjost živega telesa. Dandanašnji izkoriščamo Röntgenove žarke za zdravljenje človeka, živali, dalje v botaniki, v kristalografiji, pri raziskovanju starih slik, pri pregledovanju blaga in živil in gradnji strojev. Prav povsod razodeva ta čarobna svetilka vse, kar je skrito.

Obutev iz ribje kože

Na Norveškem je 8 tvornic, ki predelavajo ribje kože. Potrebno surovino dobivajo iz tvornice za konzerviranje rib. Te predelane kože so izvrstna snov za obutev.

Nezvestoba je bila kaznovana

Hude kazni so zadele nezveste moške in žene v Babilonu, krog leta 2000 pred Kr. Nezveste zakonske moške so kaznovali tako, da so jim odrezali spodnjo ustnico, a ženam, ki so se dale poljubiti od drugih moških, so odrezali ušesa.

Danska statistika

Na Danskem je 3,5 milijona prebivalcev. Koles so našli 2,25 milijona. Po policijskem seznamu je dognano, da je vsako leto pokradenih po 30.000 koles in 60.000 sesalk. Samo v Kodanju pokradejo na leto po 12.400 koles.

KUPITE TAKOJ

eno najlepših knjig letošnjega leta svetovno znani Walter Scottov zgodovinski roman

»IVANHOE«

ki ga je založilo in izdalo uredništvo »Slovenec«. Dobite ga v vseh ljubljanskih knjigarnah in v veži Ljudske tiskarne. Broširana izdaja velja 35 lir, v polplatno vezana 45 lir, v celoplatno na najfinem papirju pa 80 lir — — — — — Naroča se V UREDNIŠTVU »SLOVENCA«.

Prekucija v tekstilni kemiji

Na pridelek krompirja gledata kmet in industrijski kemik s prav različnimi občutki. Kmet si upravičeno želi, da je krompir debel in lep in se prav nič ne zmeči, ali se je krompirjevka vrh zemlje lepo razrasla. A kemik, ki dandanes izgotavlja iz krompirjevih listov surovino za papir in za blago, si želi bohotnega zelenja. Surovina: krompirjevo zelenje — je v industriji za obdelavo celuloze poleg lesa in trsja prav važnega pomena. Vprašanje pa je, kako da moremo sploh iz celuloze, torej iz gradbenih snovi rastlinskih celic, izgotavljati vlakna?

Narava je dobaviteljica sestavin za vlakna

Odgovor je jako preprost. »Zidaki« za rastlinska vlakna niso samo v bombaževinastih vlaknih ali v konoplji, marveč jih dobavlja narava v vseh vrstah celuloze že storjene. Ti elementarni »zidaki« vlaknen so namreč orjaški ali nitkasti molekuli, v katerih je eden in isti temeljni molekul več stokrat in tisočkrat združen drug z drugim. Sile, ki delujejo v takih molekulovih nitih, so tiste, kar daje vlaknom njih trdnost. Ker se taki vlaknasti »zidaki« javljajo zmeraj tam, kjer je pač najti celulozo, bi bilo prav za prav verjetno, ali bi izdelovali umetno svilo in volno iz krompirjeve, trsa, slame, smreke ali bukke, če bi ne bilo razlik v gradnji

teh celuloznih zalog. Pri tem ima važno vlogo količina emole nekaterih drevnih kremenčevih kislin v slami, mimo že drugih svojih lastnosti. Čeprav so bili v razčlenitvi in obdelavi celuloznih osebice doseženi že veliki uspehi in je moči proizvajati zmeraj popolnejša celulozna vlakna, stremi kemija vlakenskih snovi vendar že dolgo za povsem sintetičnim vlaknom, ki ni več zgrajen iz naravnih vlakenskih edinic, ampak iz najmanjših kemičnih sestavin ali »zidakov«. Pri tem naj bi se združile dragocene lastnosti volne s lastnostmi rastlinskih vlaken. Vlakno naj bi se dalo torej dobro barvati, bilo naj bi toplo in trdno, in naj bi hkrati ne bilo podvrženo kemičnim vplivom, napadom bakterij in hitri gorljivosti.

Vlakna in svetilke za kolesa

Preden smo se naučili izrabiti elektriko za razsvetljavo koles, smo imeli svetilke s karbidom, natančneje rečeno: s kalcijevim karbidom, ki je v zvezi z vodo nastal iz njega plin acetalen. Ta, dandanes za kolesarje zastareli plin, je postal tista snov, iz katere je nastalo sintetično vlakno. Acetalen se namreč zveže s plinom solne kisline v novo snov, iz katere nastane po tozadevni obdelavi smolj podobna raztopina. In tako je iz gorilne snovi kolesarske svetilke nastalo vlakno, ki si je z imenom »PC vlakno«

industriji tudi omogočeno, da ne bo naravnih lastnosti samo posnemala, ampak bo mogla dati sintetičnim vlaknom tudi vse tiste lastnosti, ki so najboljše za različne oblike človeških oblačil. Tega ne more storiti ne ovca ne bombaževa rastlina, temveč le iznajdljivi človek s pomočjo znanosti.

Saj še ne veš...

... da je jazbečovo meso sicer užito, a je zmeraj nevarnost, da je polno trihin? Iz masti tega jamarja pa izdelujejo mazilo za čevlje.
... da dobiš v graškem tozadevnem muzeju več kot 30.000 kosov zgodovinskega orožja?
... da so v Parizu po nekem razglasu iz 16. stoletja vsako leto izbrali tri »edno-stne kraljice« in jih opremili z balo za moštvo?
... da je bilo moštvo angleških metalcev ognja že nekaj let pred to vojno obloženo v čudne asbestne obleke, ki so bile videti ko obleke potapljačev?
... da so v maju leta 1934 čilsko pristaniško mesto Antofagasto napadli velikanski strupeni pajki, ki so se spravili tudi na ljudi in ki so bili njih ugrizi podobni vblodijajem z nož?
... da vsebuje mleko razen beljakovin, maščob in ogljikovih hidratov tudi vitamine, soli in vodo?

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Tako je dobro vedel, da je obleganje utrjenih gradov ali naselij vedno združeno s posebno hudimi izgubami. Še huje pa so krvave izgube bile vedno tedaj, kadar je hotel v naskoku zavzeti trdnjavo. Za take primere je dal spraviati vedno ogromno število ujetnikov. Kadar je hotel naskočiti dobro branjeno in zavarovano trdnjavo, pa je pred valom svojih naskakujočih čet dal gnati ujetnike kot zaščitni zid, ki naj bi varoval njegove naskakovalce. Krvava in grozovita taktika.

Vsak svoj bojni pohod je pripravil kar najbolj natančno, ker se je dobro zavedal, da je številčno slabotnejši. Zato nikakor ne velja, da bi bili njegovi napadi nekakšne poplave nečestvitnih divjih in neurejenih pastirskih rodov, ki so pridrevli samo ropat. Samo roparski pohodi neurejenih tolpe Džingiskanovi vojni nastopi res niso bili.

Nasprotno! Bili so najlepši in vzorni zgledi, kako je treba vsestransko premisliti in pripraviti bojni pohod. Že pri prvih diplomatskih predpriznavah se je poznala ta skrbnost. Tako je Džingiskan že dolgo pred izbruhom

sovravnosti dal kar najbolj vestno pretipati sovravnostne slabosti. Ko jih je do dobrega poznal, je šele sprožil »diplomatske« spor. Odposlal je navadno poslanika k tujemu vladarju. Ta je kakor strela z jasnega sporočil tujemu vladarju in njegovemu ljudstvu, naj se po odredbi Džingiskana mirno in brez upora podvržejo vladarju vseh Mongolov. Če je tuj vladar ves prestrašen in ugnan pristal na Džingiskano zahtevo, tedaj je moral plačati. »Sovražniki« mongolskega vladarja so morali odšteti hudo kontribucijo. Deset odstotkov vsega premoženja, tudi vseh svojih ljudi, je moral ugnani vladar odposlati Mongolom. Dalje je moral takoj poslati pomožne čete, moral dati podatke o dolžini in o prometnih smereh svojih cest, moral je izročiti načrte svojih trdnjav ter končno izročiti dovolj talcev. Zlasti pa je moral poslati čim več spretnih in sposobnih vodnikov ter odpreti svoje trdnjave mongolskim posadkam.

Taka nesramnost je, prenešana v današnje razmere, več kot barbarska.

Pa je Džingiskan prav na njej zgradil svoje svetovno cesarstvo.

Če namreč njegovih zahtev niso sprejeli, se Džingiskan tudi ni bogve kako razburil. Nikdar ni cenil in spoštoval poguma svojih nasprotnikov, ki so mu bili nerodna prepreka na njegovem pohodu do gospodstva na vsem svetu. Pač pa so zato njegovi zakoni določali za take nasprotnike uničenje do zadnjega. To uničenje do zadnjega pa je znal izpeljati kot nihče drugi.

Ker je moral v takem primeru zasedeti le deželo, da je lahko iz nje prodiral naprej, mu za ljudi v njej ni bilo nič. Saj bi pomenili zanj le cokolj pri nadaljnjem prodiranju. Prav dobro pa se je zavedal, da mora taka dežela, ki bo v kratkem ležala daleč v zaledju za njegovo prodirajočo vojsko, postati popolnoma nenevarna. Nikdar ne sme ogražati njegove zveze in oskrbe, kaj šele vojsko samo. Zato je dal v takem primeru pobiti prebivalstvo do zadnjega. Tako so Mongoli iztrebili sleherno živo bitje. Celo pse in mačke so pobili, mesta sama pa podrli, da ni ostal kamen na kamnu, ne bruno na brunu. Prav tako so opustošili polja.

»Verjemite mi,« je večkrat dokazoval Džingiskan, »s nasprotnikom, ki ga je bilo treba s silo podvreči, ne more biti nikdar, da nikdar pravega miru. Zato je mnogo boljše, če takega nasprotnika še preje do zadnjega iztre-

bimo, preden nam morda daleč za hrbtom postane nevaren.« Bila je to politična modrost, ki je živela le od krvi, spremljala jo je pa morje solza. Kjer koli so Mongoli uveljavljali njena krava načela, povsod so ječali ljudje v neznanskem obupu, kletvah in brezmejni žalosti... Toda kaj to, za Džingiskana je bila to vendarle — modrost.

»Nimam časa«, je večkrat pripomnil, kadar so govorili o takih grozodejstvih in o vse preveč trdosrdnih postopkih, res, nimam, pa nimam časa, da bi kako deželo kar dvakrat osvajal!

Ščasoma je svojo vojaško državo kar moderniziral. Uvedel je presenetljivo novost. Z vojo naglico in z naporom vseh sil in vseh sredstev je dal graditi ceste, ki naj bi vodile od meja proti zaledju. Vzporedno s temi prometnimi žilami je uredil dobro organizirano poročevalsko službo po vsem kraljestvu.

Pa ne smemo misliti, da naj bi novozgrajene ceste, ki jih je dal zgraditi od meja proti notranjosti države, služile morda oskrbi njegove vojske z življenjskimi potrebščinami ali preskrbi z orožjem in strelivom. Kaj šel Zgraditi je dal te ceste samo zato, da je na njih čim hitreje lahko premikal svoje armade. Njegove armade so se

namreč morale prej ko slej oskrbeti s potrebnimi živili tako, da so jih naplaneli, kamor so prišle.

Evropa je uvedla šele po mnogih stoletjih nekatere od teh novosti, ki jih je Džingiskan že zdavnaj spoznal kot edino pravilne.

Na posebnem, velikem državnem zboru je dal nekoč Džingiskan vsej svoji državi tudi posebno zakonodajo. Nekaj zakonov, ki so doslej bili izkopani iz pozabljenih in so torej že znani, se splača priobčiti doslovno kar brez komentarja.

1. Ukazujmo verovati, da je en sam Bog. Stvarnik neba in zemlje, edini gospodar nad življenjem in smrtjo. On po svoji volji odloča nad bogastvom in revščino in je vsemogočen bolj ko vse na zemlji.

2. Verski predstojniki, pridigarji, menihi, svečeniki kakršne koli vrste in klicarji po mošejah, zdravniki in tiisti, ki umivajo mrliča, so oproščeni vseh javnih dajatev.

3. S smrtno kaznijo je prepovedano oklicati koga, pa naj bo kdor koli, za cesarja, če izrečno ni bil izvoljen od mongolskih knezov, kanov, častnikov in plemičev v velikem svetu.

(Dalje.)

Žimo za žimnice

nudi najugodnejše iz lastne najmodernejše, higijensko urejene tovarne

»ŽIMA« MILAN JAGER

Tovarna: F U Z I N E. Prodajalna: Ljubljana, Sv. Petra c. 17

Šetkarske izdelke

vseh vrst, nudi najugodnejše na debelo iz lastne tovarne

Iz dela in življenja — od tu in tam

Z Gorenjskega

Koroško nogometno prvenstvo zaključeno. V nedeljo, 14. t. m., je bila v Celovcu nogometna tekma med moštvom športnega kluba KAC-Rapid in moštvom jeseniškega nogometnega kluba. Tekma je končala z rezultatom 4:3 (1:1) za Rapid. Jeseniščani so nastopili v sledeči postavi: Dolžan — Kniflic, Koren, — Maleš, Razinger, Strumbl — Skalčič, Obrat, Jančič, Somar, Tičar. Igro so začeli zelo odločno ter so imeli neločljivo vodstvo na svoji strani. V drugem polčasu so popustili ter so proti koncu igre zaradi nesporazuma in spora s sodnikom predčasno zapustili tudi igrišče ter tako prepuščali nasprotniku dve dragoceni točki. S to tekmo je bilo zaključeno nogometno prvenstvo za koroško pokrajino. Prvak je KAC-Rapid. Jeseniški nogometaši zavzemajo na prvenstveni tabeli 3. mesto.

Gibanje prebivalstva v Kranju. V Kranju so se v zadnjem času poročili: Sprevodnik Matija Zaplotnik in Frančiška Vajda, posestnik Janar Silar in Ivana Pogačnikova roj. Trebar, letalec Leopold Gregorčič in Frančiška Bernharđova, mizarjski mojster Alojzij Zupan in Marija Debenčeva, policijski namestnik Franc in Ana Budja, čevljarjski pomočnik Franc Humer in Frančiška Dolinarjeva, mizarjski pomočnik Franc Krivic in Angela Pustavrhova, kurjač Franc Kovač in Julija Arčonova, čevljarjski mojster Ivan Pintar in Stefanija Debelakova, izdelovalce čipk Izidor Bizjan in Ema Kogovškova, železostugar Pavel Silar in Marija Luznarjeva, brivski mojster Franc Franko in Karolina Tovornikova, namestnik Andrej Piber in Irmgard Obersteinerjeva, nadalje železostugar Franc Huher in Jožefina Gašperšičeva, posestnik Anton Stanonik in Marija Sinkova, tkalski mojster Anton Križnar in Ivana Rakovčeva, grenadir Jožef Kniflic in Antonija Oblakova, uradnik Stanislav Vohine in Marija Filipičeva ter čevljarjski pomočnik Andrej Perko in Margareta Ovsenarjeva.

S Spod. Štajerskega

Sestanek voditeljice otroških skupin v Mozirju. V Mozirju so se v zadnjem času sestale voditeljice otroških skupin iz Luč, Ljubnega, Rečice, Gornjega Grada in Mozirja. Razpravljale so o vseh pripravah za božične in o preskrbi za dostojne količine različnih igračk za otroke. Trenutno delujejo v Ljubnem štiri otroške skupine, v Gornjem Gradu, Rečici in Mozirju po dve in v Lučah ena.

Zborovanje trboveljskih rudarjev. Te dni so imeli trboveljski rudarji veliko zborovanje. Vodil ga je ravnatelj rudnika Otto Köllner, kot glavni govornik je pa nastopil okrožni vodja Eberhart. V svojih izjavah se je bavil s trenutnim

političnim in vojaškim položajem. Svoj govor je zaključil z zagotovilo v zmagi nemškega orožja.

Klavirski večer v Mariboru. Na povabilo Štajerske domovinske zveze je imel dne 12. t. m. v Mariboru klavirski večer znani spodnještajerski pianist dr. Roman Klasič.

Nezgodje. Pri vožnji z motornim kolesom se je ponesrečil na cesti gostilničar Stefan Pavečič iz Kamnice. Pomožni delavec Janez Pleterski iz Slovenske Bistrice je padel tako nesrečno, da si je zlomil rebreno kost. Pri žaganju lesa se je poškodoval na desni roki žagar Emil Lešnik od Sv. Nikolaja. Feliks Sclauer iz Fale si je pri padcu izpahnil desno roko. V Selnici si je zlomila levo nogo delavka Jožefa Hekič. Vse ponesrečene so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Romunski koncertni večer v Celju. Pod okriljem Štajerske domovinske zveze je bil dne 12. t. m. v celjskem Nemškem domu romunski koncertni večer. Koncertni spored so izvajali člani bukaške opere.

Iz Hrvaške

Sprememba v vodstvu hrvatskega državnega gledališča. Dosedanji intendant hrvatskega državnega gledališča dr. Zanko je imenovan za izrednega poslanika II. razreda v zunanem ministrstvu, od koder bo v kratkem odšel kot hrvatski poslanik v Vichy. Za njegovega naslednika v vodstvu hrvatskega državnega gledališča je postavljen dosedanj ravnatelj drame Ante Soljačič. Istočasno je imenovan Boris Papandopulo za ravnatelja zagrebske opere.

Gospodarstvo

Romunsko posojilo za železnice. Samostojna uprava romunskih železnic je pooblaščenca najeti za investicije in druga dela posojilo v znesku 2 milijard lejev.

Mleko in sir iz soja-fižola. Bolgarski kemiki so preiskovali sestavine mleka in sira iz soja-fižola ter ugotovili, da je hranilna vrednost mleka iz soje enakovredna kravjemu mleku. Iz 1 kg soje se dobi okoli 6—7 litrov mleka, ki ima 5—10% maščob, beljakovin pa 35—45%. Manjka le mlečni sladkor, ki ga vsebuje naravno mleko. Sedaj delajo v Sofiji poskuse za masovno izdelavo mleka iz soje.

Prihranek na premogu. V Nemčiji cenijo, da so prihranili 115.000 vagonov premoga zaradi ugodnega vremena v mesecu oktobru letos.

Iz trgovskega registra. Pri »Biomax«, družbi z o. z. v Ljubljani, je bil izbrisan poslovođa Miroslav M. Pogorelec, vpisana

Venceslav M. Vrtovec D. J.: Pesem življenja

Glasnik Presv. Srca Jezusovega, glasilo ljubljanskega jezuitskega reda, je izdal kot 16. zvezek Glasnikove knjižnice Vrtovčeve delce: Pesem življenja. To je zbirka štiridesetih lepih sestavkov, ki so bili deloma že objavljeni v kongregacijskem dijaškem listu Naši Zvezdi, deloma pa obnovljeni ali celo izvirni, napisani nalašč za to knjižico. Torej je delo namenjeno v prvi vrsti našim kongregacijam in kongregantistinjam, prav tako pa seveda tudi vsem drugim našim mladim fantom in dekletom, ki radi slušajo pesem življenja, kakor nam jo poje Marija in življenje po nji.

V prikupni obliki, tehtni besedi in globoki vsebini veje iz vseh sestavkov in iz vsakega posebej dihi božji in klic Marijin, pa naj pisatelj govori o posvečujoči ali dejanski milosti v nas, o viharjih mladih življenj ali o vztrajnosti v dobrem. Vsem sestavkom na prvem mestu pa stoji prelep zgled čistosti in zvestobe Bogu — sveti Stanislav Kostka. Za tem zgledom naj bi hodila naša mladina, če hoče biti sprejeta v otroštvo božje!

Zaradi globoke in tehtne vsebine naj bi knjižico Pesem življenja brali ne samo študentje in študentke kongregantistinj, marveč tudi vsi drugi dijak naj v vzajemno v roke in celo odrasli naj izobraženci jo bodo s pridom prebrali. In gotovo je tudi to: ne samo enkrat, večkrat moraš prebrati takole delo, če hočeš imeti od njega tisto korist, kakor je želel pisatelj!

V dneh zmede in stisk, kakor so današnji, nam je knjižica Pesem življenja še tem bolj potrebna, kajti le z berivom, kot ga nam nudi Vrtovec, si bomo ohranili našo mladino tako, da bo za vse življenje ostala zvesta Bogu in slovenski domovini. Zato pa, slovenski študent, odloži nepomembne in prazne knjižure in vzemi v roke Pesem življenja, saj boš 10 lir, kolikor velja broširana, ali pa 20 oziroma 24 — vezana — lahko pogrešil in kaj dobro naložil v prid svojemu plemenitemu in poglobljenemu življenju!

Knjižico je lepo opremil arhitekt Vlado Gajšek, krasi jo pa tudi — poleg Gajškovih vinjet — še osemnajst umetniških nabožnih podob.

F. J.

pa Danica M. Pogorelec. — Pri »Gorjana«, lesno podjetje, dr. z o. z., je bil vpisan poslovođa dr. Miloš Krofca.

Priporočena pisma za inozemstvo v Nemčiji. Pošiljanje priporočenih pism iz Nemčije v inozemstvo je zavzelo tako velik obseg, da pomeni za obrate in pošto občutno več dela. Priporočene pošiljke se ne odpravljajo hitreje kot navadne pošiljke. Zato naj trdke svoje inozemske zveze opozore na to, da ne pošiljajo nepotrebnih priporočenih pism, tako da bo to zmanjšalo število priporočenih pošiljk. Poleg tega so v tekstu še drugi ukrepi proti prevelikemu naraščanju števila priporočenih pošiljk.

iz načrta, ki ga je moral opustiti, je ob tem občutil trenutno tolažbo. Ker je pogrešal potrpežljivost in stanovitnost, ki sta potrebni v vsakdanjih stvareh, je skušal varati samega sebe s tem, da je preziral navadne stvari. Pri tem je pomagala bujna domišljija, ki mu je vsak teden prišepetavala nov načrt. Te načrte pa je opuščal že ob prvi oviri. A grenkoba razočaranja je tako omilila mrlično pričakovanje novih čudežev. Vsak večer je bil zanj predvečer bog ve kako velikega dne.

»Amarilis!« je vzkliknil nenadoma: »Glej, kaj sem našel tu.«

VIII.

Amarilis je široko odprla oči, ker kar ni mogla verjeti. Vendar pa je morala spoznati, da je papir, ki ga je Aminta potegnila izpod preproge, bil zares bankovec za petdeset lir. Nemogoče! Pri Pardijevih je bilo mogoče najti najbolj neverjetne stvari, a gotovo ne bankovcev na stolu ali pod preprogo. Kvečjemu je ta bankovec izgubil kateri izmed Arianinih prijateljev. Prav zato je dekletovo začudenje prešlo skoraj v strah. Brat pa se ji je smejal. Mar ta nevedna kunča še ni spoznala, da je vse to le šala... Hipoma je odvrnil krinko.

»Ta denar je moj,« je dejal. »Prav za prav tvoj,« je pristavil. »Mar nisem tvoj dolžnik? Vzemti to na račun.«

Dvakrat je bil brez škode povozen

V neki švedski vasi je te dni neki prijatelj vinske kapljice doživel čudno prigodo. Nevede se je bil ulegel na železniški tir med obe tračnici. Prihrumel je vlak in je šel čez njega in nato še drežina. Ko se je vođa drežine ozrl in ustavil voz, da bi pogledal, kaj je z moškim, je ta že izginil in ga je šele čez nekaj časa našel železniški čuvaj. Povoženi prijatelj vinske kapljice ni bil niti malo poškodovan, kar je bilo zlasti v drugem primeru jako čudno, saj so drežine nizko zgrajene in je skoraj nemogoče, da bi bilo pod njo še za človeka kaj prostora.

TEL. KINO SLOGA 27-30
»Začetek prve ljubezni je bil valček s teboj.«
Idila srečnega zakonskega življenja v prelepem glasbenem filmu
»Valček s teboj«
V gl. vloži: operetna pevka Lizzi Waldmüller in Albert Matterstock. Režija: H. Marischka.
PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17. ob nedeljah: 19.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.
Nabavite si vstopnice že v predprodaji!

TEL. KINO UNION 22-21
Najnovejšo delo znamenitega režiserja Williija Forsta
»Ženske niso angelčki«
V glavnih vlogah: Marthe Harell, Axel v. Ambesser, Richard Romanovsky in drugi odlični igralci.
PREDSTAVE ob 15.30 in ob 17.30.

MALI OGLASI

TRICIKEL
siv, z rdečim napisom, je bil odpeljan večraj, 16. nov. — med opoldanskimi urami — iz veže Breg 20. Oseba, ki bi o tem kaj vedela, se proti nagradi naproša, da to sporoči lastniku. So. ključ Franc, Breg 20.

UGODNO PRODAJ
vodno sesalno na jermenski ali ročni pogon, zelo pripravno za napajalnike ali druga podjetja. — Ogled pri Figovcu, skladišče Stanec.

PRODAJ
temnosivno zimsko suknjo, žensko temno obleko in rjuhe. Strossmayerjeva 4-1, desno.

† Po nedoumljivem sklepu božje Previdnosti je v oktobru t. l. odšel pred večnega Sodnika 86letni starček, naš dragi mož, oče, stari oče in tast

Rajmund Marin

posestnik in krojaški mojster z Mirne na Dolenjskem

Počiva na farnem pokopališču pri Sv. Heleni. — Sv. maša zadušnica bo v petek dne 19. nov. ob pol 8 zjutraj v uršulinski cerkvi. — Spominjajte se ga v molitvi R. i. p.

Mirna, Ljubljana, Kanas, Cosenza, Gravelona Toce, Cleveland, 15. nov. 1943.

Apolonija roj. Sila, žena — France, Polde, s. Jakobina O. S. Urs., Rajmund, Lojzka, Slavko, Tone, Anica in Ivanka, otroci — Dr. Janez Tominec, zet; Angela, Frida, Mimi, snah; vnuki in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

»Kako pa?«

»Preveč si radovedna, moja mala. Za služil sem ga v potu svojega obraza... Saj se pravi tako?... Zaslужil sem ga s tem, da sem prodal svojo iznajdbo za rast las, za odstranitev kurjih oči... Dobil sem ga pri igri, pri loteriji... Saj je tisoč načinov, da iztrgaš boginji srečo sto lir. Seveda mora imeti človek nekoliko soli v glavi... Seveda, zate in za vse domače sem le ubogi tepec in nič drugega!«

Amarilis je vsa začudena gledala brata. Še nikdar ga ni videla takega. Zdelo se je, da to pot ne hlina svoje nevolje. Za njegovo prisiljeno šaljivostjo se je skrivala resnična jeza in užaljenost. Dejala mu je: »Saj te nisem hotela žaliti. Saj dobro vem, da...« Umolknila je, ko je opazila, s koliko mirnostjo si je brat prižgal cigareto in začel listati po neki reviji.

»Mary King je najljubšeja živalca, kar jih je Bog ustvaril. Si že videla »Modno bolho«? Škoda... Veš, da pripravim osnutek za film? Delo kar dobro napreduje. Hočeš, da ti povem vsebino?«

Amarilis je vstala, zaprla okna, po brala uvele liste vrtnice, ki se je osula, in odšla iz sove. Prav kakor da bi brata sploh ne bilo več. Čez hip se je zopet prikazala na vratih in dejala z glasom, ki je hotel biti popolnoma miren: »Ko odiš, ne pozabi pogasiti luči.«

F. CHIESA

5

Amarilis

Včasih pa je bilo popolnoma drugače. Aminta je govoril ves razburjen, kakor da bi se boril z nekom, ki mu noče verjeti. Tolkel je s pestmi po naslonjaču in po kolenih ter ponavljal: »Boste že videli, boste že videli!... Ali pa: »Prispel sem do odločilnega ovinka. Zdaj sem odločen, da bom hodil v smeri, ki se več ne spremeni. Pot pred menoj je popolnoma prosta... Jutri...«

Amarilis se je nasmehnila ob bratovih slovesnih besedah. Mladenčica pa ni nič tako užalila kakor ta žalostni nasmeh. »Nikar se ne smeješ!« je vzkliknil, »boš že videla! Toda to noč je mladenčič vstopil z drugačnim korakom kot navadno. Amarilis, ki je pravkar vzela Arianine gosli, ki so ležale pod celim kupom not, da jih spravi v škatljo, je mislila, da je vstopil nekdo drugi. Zelo se je začudila, ker je tudi njegov obraz bil popolnoma drugačen kot ponavadi. Približal se ji je in jo prijel za ramo s svojo veliko roko: »Kaj počneš, Amarilis?... Ali more v tako brezpomembnem vprašanju biti kak poseben zvok? Nato pa je pristavil: »Vsaj nocoj te vidim pri bolj poštenem delu, kot pri pobiranju umazanega papirja.«